

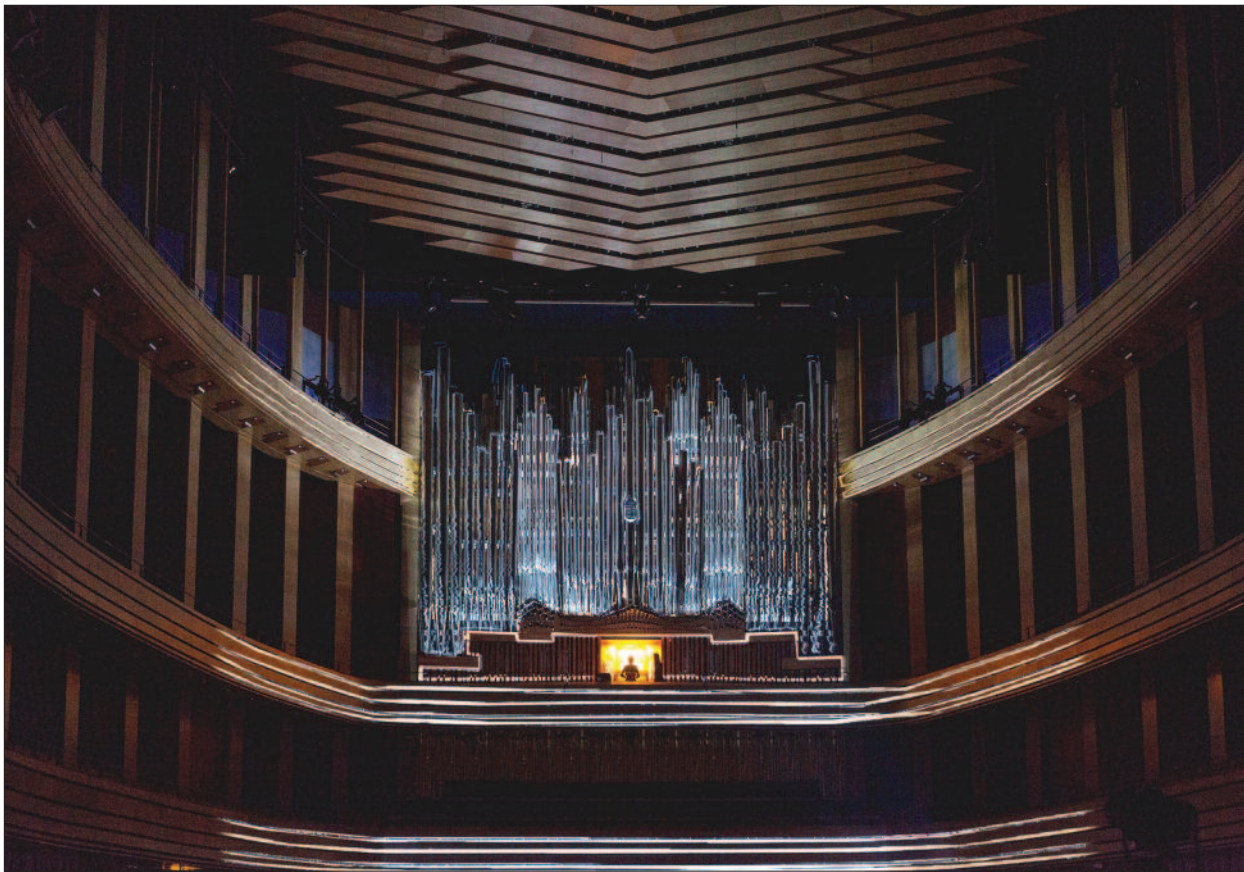
„Mi az a többlet, amit *evangelikusként* kaphatunk Bach zenéjéből? Ha – saját kincsünként értékelve a klasszikus korálok világát – úgy hallgatjuk a műveket, hogy ismerjük a feldolgozott ének szövegét, teológiai tartalmát, a liturgiában betöltött helyét.”
Univerzum hangokban ► 5. oldal

„Krisztus szeret engem, és azon az áron is kész volt megmenteni, hogy meghalt értem. Ettől kezdve semmi másnak nincs értelme – Krisztuson kívül. Ha úgy élnék, hogy nem veszek tudomást Krisztusról, az egyet jelentene az élet tagadásával.”
Nagypéntek ígéje ► 7. oldal

„Több egyházi – evangelikus, református, katolikus – könyvesboltban megvásárolhatók az egyedi kötésű Bibliák, énekeskönyvek... Az emberek mostanában fedezik fel, hogy létezik kézi könyvkötés, és ez igényes, műves dolog.”
Munka – értékek mentén ► 13. oldal

Kilépni a partra ► 2. oldal
Életünk filmjei ► 6. oldal
A meghalás művészete ► 8–9. oldal
A számaron érkező Jézus ► 11. oldal
Démonok ► 11. oldal
Életrajzok Eperjes fénykorából ► 13. oldal

Orgonás hozsanna

ANDRÁSI TAMÁS FELVÉTELE

Háromszázharminc évvel ezelőtt, 1685. március 21-én született *Johann Sebastian Bach*. Születésnapján az egész világon ünnepelték a nagy zeneszerzőt, és ez alighanem mindennél többet elmond. Három évszázadon átsüt földet és eget összekötő, kivételes muzsikája. A barokk idején élt, mégis napjaink egyik legmodernebb alkotója.

Sokszor elgondolom, milyen könnyen elveszhetett volna az árvaságban és a szegénységben. Mi lett volna vele, ha többnapos éhezés után az ismeretlen jóakaró egy ablakból nem dob le neki pár halfejet? Igaz, nem volt rajtuk harapnivaló, de két dukát rejtőzött bennük. Vezetett kenyeret, kevés sajtot, és folytathatta az útját. Lüneburgból gyalog ment Hamburgba, hogy meghallgassa a híres organistát, *Reinckent*. A Katalin-templomban örvénylő-zengő hangok rabul ejtették, és úgy döntött: erre teszi föl az életét.

Bach zenéjének lényegét szépen fogalmazta meg *Pilinszky János*: „Valójában nem Bach teremő ereje rendít meg, hanem az az erő, amely a Teremtőjével való mély szövetségéből árad.”

Többen állítják, ha Bach csak orgonaműveket írt volna, akkor is ott lenne a legnagyobbak között.

Születésnapjának apropóján múlt péntek estétől szombat estig tartott Budapesten a *Bach24* elnevezésű maratoni koncertfolyam, amelyen magyar művészek mellett francia, olasz és német vendégek is felléptek. A Művészetek Palotájának Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében tizennégy koncerten csendültek föl – fényfestéssel színesítve – a nagy muzsikusk művei.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

► *A programsorozatról összefoglalónk az 5. oldalon*

Éltető víz

Bajor–magyar partnerszerződés: további öt évre meghosszabbítva

► Ellenzavazat és tartózkodás nélkül szavazta meg a Bajorországi Evangelikus Egyház zsinata a magyar testvérkapcsolati szerződés további öt évre szóló meghosszabbítását március 18-án, szerdán Bad Wörrishofenben. A festői szépségű kis fürdővárost a múlt században élt *Sebastian Kneipp* katolikus pap és orvos gyógymódja tette híressé, aki a víz, a mozgás, a lelki élet, a gyógynövények és a helyes táplálkozás együttes jótékony hatására építette gyógyító tevékenységét. Az éltető víz azonban nem csupán a Kneipp-kúra része volt ezen a héten, hanem a bajor zsinat ülésén is fontos szerepet kapott az „élő víz”, azaz az evangélium formájában. A tanácskozáson a Magyarországi Evangelikus Egyházat *Gáncs Péter* elnök-püspök, *dr. Hafensch Károly*, a zsinat lelkészi elnöke és e sorok írója képviselte.

FOTÓ: ELKB

Dr. Heinrich Bedford-Strohm bajor tartományi püspök zsinati jelentésében mondandója teológiai megalapozásaként a Szentháromság-tan értelmezését fejtette ki, összehasonlítva az iszlám és a zsidó istenképet a kereszténység Szentháromság-tanával. A püspök szíriai és iraki utazásáról beszámolv, a keresztény–iszlám dialógussal kapcsolatban szolt e teológiai tantételről.

Mindezek mellett a bajor zsinat tavaszi ülésének legfontosabb kérdése az időskorúak helyzete volt. Az úgynevezett harmadik életszakasz tartalommal való megtöltése az egyház nagy felelőssége, hiszen a „fiatal nyugdíjasok” önkéntes munkájuk révén nagyon fontos szerepet játszanak az egyház életében. Ugyanakkor az élet végső stádiumának méltóságát is fontosnak tartják a bajor zsinat tagjai: a palliatív ellátás biztosítása szintén jelentős részt kapott a harmadik életszakasz témakörében.

► *Folytatás a 4. oldalon*

Vasárnapi csokrok

■ T. PINTÉR KÁROLY

Ahogy ismerlek, te is ott lettél volna. Ha nem is a pálmagallyakkal csápolók első sorában, de talán már rögtön a második vonalban. Valahol a közelemben, hogy látni azért jól láthassuk a királyt. Végére régóta hitben járunk, hitelt adunk az Írásnak, várjuk a Messiást. És ha Isten kegyelméből már akkor is lett volna fülünk a hallásra, aligha lettünk volna restek Jeruzsálem kapujához sietni.

Azután?...

Ahogy téged ismerlek, neked már zsebedben lapult volna egy kívánságlista. Hisz oly sok volt a megoldandó feladat – a rómaiaktól kezdve a szomszédod hangoskodásáig.

Mi tagadás, lett is volna mit rendbe tenni, mint ahogy lenne mit napjainkban is. Naná, hogy visszavárjuk!

Csak aztán nehogy megint csalódunk kelljen. Nehogy megint égi csinnadratta nélkül, urambocsá!, számarháton poroszkáljon közénk. Nehogy már megint elmaradjon az igazságtétel. Nehogy már megint gyengének bizonyuljon a hatalmasságokkal szemben. Nehogy már megint szelíden szóljon a minket leszólókhoz, szelíden tekintsen a minket lenézőkre. Na nehogy má'!

Hiszen mi immár keresztényi alázattal türünk azóta is. Idestova két évezred óta. Itt a Kárpát-medencében például túrtük a törököt, túrtük a labancot, túrtük az orosz, túrtük a magyart... Na jó, próbálkoztunk próbálkoztunk néha magunk is az Isten nevében, de azért tudván tudjuk, hogy igazán hinni csak benne lehet. A győzedelmes Jézusban, aki ama „virágvasárnapon” megtévesztette ugyan hozsannázó híveit, mi azonban már ismerhetjük a teljes forgatókönyvet. Vissza fog térni a földre, és végre érvényre juttatja majd az igazságot. Amivel te is, meg én is tö-

kéletesen tisztában vagyunk. Nem igaz? Lesz itt rend! Előbb itt a földön, miként a mennyben is...

Ahogy téged ismerlek, neked most is a zsebedben lapul egy kívánságlista. Remélem, ő is rajta van. Tudod, az az öntelt, nagy fülű az igazgatóság-ból. Pokolba vele! Meg persze azzal a rikácsoló nővel is a hatodikról.

„Be szép is lenne, ha megérhetnénk a Messiás visszatértét! Ahogy ismerlek, te is elé sietnél, hogy mielőbb láthassuk a királyt.

Vagy te el tudod képzelni ezekkel a mennyországot? Nem, barátom, nyugodj meg, Jézus tudni fogja a dolgát. Meg aztán majd segítünk neki. Mert ne hidd, hogy csak te gyűjtöt-csokorba sérelmeidet...

Persze, hogy tudom, mi a lényeg. Hogy Jézus akkor ott, Jeruzsálemben mindannyiunk bűnét vette magára a Golgotán. Persze, hogy tudom, hogy keresztthalja révén a rikácsoló nő meg az a nagy fülű igazgató is a mennybe juthatna. Csakhogy – szerintem – ebben egyikük sem hisz. Különben az a nő miért rikácsolna, az a nagy fülű meg miért lenne öntelt...

Be szép is lenne, ha megérhetnénk a Messiás visszatértét! Ahogy ismerlek, te is elé sietnél, hogy mielőbb láthassuk a királyt. Végére Isten kegyelméből régóta hitben járunk, hitelt adunk az Írásnak, és van fülünk a hallásra. Így megértjük azt is, hogy a hozsannázó tömeg olykor „feszítsd meg!”-et kiált.

Na gyere, mossuk meg kezeinket!

SEMPER REFORMANDA

„Júdás vállalt nagyobb teher nyomja, mint Péterét. Kétségbeesik, s úgy látja, nincs már számára segítség. Bátorában felakasztja magát a szerencsétlen.

Miért jutott idáig? Azért, mert Isten ígétét süket füllel hallgatta, megvetette, s nem javult meg tőle. Most azután, mikor vigasztalásra szorult volna, mivel nem volt szívében az ige, nem lehetett segíteni rajta.

Péternek is elég a baja. Keservesen sír bűne miatti gyötrelmében. Péter azonban annak idején szorgalmasan hallgatta és jobban megjegyezte a Krisztus ígétét. Ezért aztán, mikor most bajba jutott, volt mit elővenni, volt mire támaszkodni. Az ígé-

vel vigasztalja magát, s ezért remélheti, hogy Isten kegyelmes lesz hozzá. Az ilyen szükségben bizony ez az igazi segítség, s éppen ez az, ami a szegény Júdásnak hiányzott.

De hogy Péter szerencsésebb volt, s megmaradhatott az ígében és kegyelemben, annak titkát *Lukács evangélioma* 22. fejezetének 32. versében találjuk, ahol az Úr azt mondja neki: »...én imádkoztam érted, hogy el ne fogyatkozzék a te hited...«

Tanuld meg hát, mi az igazi megtérés. Péter keservesen sír. A megtérésnek ez a kezdete. Az ember megismeri és fájlalja a maga bűneit. Többé nem leli kedvét a bűnben, hanem elszakad tőle. Szívűl megsiratja, hogy megszegte bűnével az Isten akaratát. Ezt azonban képtelenek vagyunk magunktól megtenni. Krisztusnak kell ránk tekintenie, mint Péterrel cselekedte.”

► *Luther Márton:*

Jer, örvendjünk, keresztények!
(Szabó József fordítása)

Oratio œcumenica

Jézusunk! Ünneplő, hallelujázó tömeg köszöntött téged azon a virágvasárnapon Jeruzsálemben. Alázatos királyként, számárháton érkeztél, hogy beteljesítsd, ami rád bízott. A hozsannázók még nem sejtették, hogy az utolsó földi utad ez, amely Jeruzsálembbe vezetett. Ők éljenztek, győzelmes Messiást láttak benned, földi reményeik megvalósítóját. Csupán néhány óra telt el, és ugyanaz a nép dicshimnuszok helyett gúnyolni kezdett, „feszítsd meg”-et kiáltott, és csatlódása után már a következő győzelmes Messiást kezdte várni. Könnyörű rajtunk, hogy mi felismerhessük: te jöttél értünk, és egyedül benned van igazi örömünk, reménységünk.

Ezen a vasárnapon újra megérkez-tél hozzánk. Szelíden, alázatosan jöttél. Szeretnénk eléd lépni a csendben és hálát adni neked, hogy nem fedkezel meg rólunk, hanem szeretettel, hűséggel jössz hozzánk. Köszönjük, hogy hallhattuk szavadat, és öröm ébredt szívünkben. Köszönjük, hogy úgy tekinthetünk rád, mint aki a halálon győztes, egyetlen, igazi Messiás vagy. Nem földi, szék látókörü reményeink beteljesítője, hanem életet hozó nagy Király.

Kérünk, add, hogy ezt mindig hinni, élni és hirdetni tudjuk. Segíts minket, hogy igazi örömet vigyünk a szomorkodóknak, bátoríthassuk a félelemben, csüggedésben élőket, szerethessük azokat is, akiket olyan nehéz szeretnünk. Áldj meg minket jelenléted életújító erejével!

Vigyázz, kérünk, vérző földünkre, ahol földi uralkodók, nagy hatalmú politikusok vívják ki maguknak népek, tömegek ünneplését vagy félelemben gyökerező tisztületét. Hamis igazságokért folynak embertelen háborúk, ártatlanok szenvednek a gyűlölet megannyi kifinomult fegyverétől. Hozd el, kérünk, a te békességedet. Indíts minket, tanítványaidat, hogy a béke követi le-hessünk ott, ahol élünk, ahová állítasz bennünket. Adj alázatot, hogy ne erőszakkal, önzően, hanem Lelked erejével szolgálhassuk ember-társainkat!

Kérünk, adj nekünk ebben az állandóan változó, nyugtalan világunkban lelki tisztaságot, belső békességet, felelősségtudatot és nagy-nagy szeretetet, hogy ne tévesszük szem elől az igazi célt: a te országot, amely megjelent közöttünk Jézus Krisztusban, hogy benned való életet adj minden gyermeknek. Ámen.

KUN ÉVA GRAFIKA (RÉSZLET)

BÖJT 6.VASÁRNAPJA (PALMARUM) – FIL 2,5–11

Kilépni a partra

Huszonhét éves lehetett akkor, de idősebbnek látszott. Én alig ismertem: a zenekarban együtt játszottunk négy napja, de ez volt minden... Furcsa dolgokat meséltek: azt mondták, Novecento még sosem szállt partra. A hajón született, és azóta ki se tette onnan a lábát. Soha. Huszonhét évig egyszer se lépett szárazföldre.

Vannak lehetetlenségek. Ezek nagy részét azzal próbáljuk megoldani, hogy nem figyelünk rájuk. Ha nem törődünk velük, nem beszélünk róluk, talán nem is léteznek.

A *Filippi-levél* Krisztus-himnuszában Pál csodálatosan ír valamiről, ami elérhetetlen marad számunkra: „Az az indulat legyen bennetek, amely Krisztus Jézusban is megvolt: aki Isten formájában lévén nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgai formát vett fel, emberekhez hasonlóvá lett, és emberként élt; megalázta magát, és engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig.”

Hogy lennénk képesek így identitást váltani, hogy lennénk képesek ennyire mássá lenni, hogy tudnánk ennyire szétosztani magunkat?

Ez annyira lehetetlen, mint annak az embernek partra lépni – *Alessandro Baricco* óceánjáró zongoristájának –, aki soha életében nem hagyta el a hajót, amelyen élt.

...az óceán közepén Novecento a tányérjából rám emelte a tekintetét, és azt mondta:

– Három nap múlva, New Yorkban, leszállok erről a hajóról.

Teljesen paff lettem...

– Valamit meg kell nézнем odalent – mondta.

– Mit?

Nem akarta megmondani, és meg is lehet őt érteni, mert végül, amikor mégis megmondta, az, amit mon-dott, ennyi volt:

– A tengert...

– Novecento, harminckét éve, hogy láthatod... a tengert.

– Innen. Én amonnan akarom lát-ni. Az nem ugyanaz. (...) Akár évekig is itt maradhatok, de a tenger nekem már semmit se fog mondani. Én most kiszállok, a földön és a földből fogok élni, hosszú évekig, normális ember-ré válok, aztán majd egy nap nekiin-dulok, odaérek valamelyik parthoz, fe-melem a tekintetem, és meglátom a tengert: ott lesz előttem, és én hallgat-ni fogom, ahogy kiabál...

Virágvasárnap van. Jézus bevonul Jeru-zsálemba. A körülötte ujjongó embe-rek tele vannak bizalommal. Mind azt várják, hogy a Messiás, akit benne lát-nak, mindent megváltoztat. Lerázza az elnyomást, átalakítja a szociális képle-tet, még a vallási életet is megújítja. Az emberek készek ebben mindenre. A hozsannázás mögött formálódik már a forradalmi lendület. Még a tanít-ványok is arra gondolnak, hogy Jézus egyféle királyságot alakít majd ki. Péter kardot vásárol, és kész használni is. Jakab és János miniszterségre vágyik.

Egyedül Jézusnak nincs már re-ménye. Annyi mindent elmondott

már, annyi jelét adta Isten közelsé-gének, az emberek nem változtak semmit. Volt ugyan, aki elindult, de ezekben az órákban még ők is meg-riadtak Jézus útjától. Megriadtak a kereszttől. Hirtelen megértették, mit jelentett Jézus tanítása a köve-tésről, a keresztfelvételéről, az élet elvesztéséről.

Mint ahogy a partra induló lépések is visszatántorodnak, amikor a part megmutatja a maga igazi veszélyeit.

A harmadik lépcsőfoknál történt, hogy hirtelen megállt...

...csak állt ott mozdulatlanul, egyik lábával a második, a másikkal a har-madik lépcsőfokon. Egy örökkévaló-ságig állt ott. Csak nézett maga elé, mintha keresne valamit. És a végén va-lami furcsa dolgot művelt. Levette a kalapját, a lépcsőkorlát fölött előre-nyújtotta és elengedte... Mikor újból a korlát felé néztünk, láttuk, amint Novecento, a teveször kabátjában, az én teveször kabátomban, visszalépett az első két lépcsőfokon, a világnak há-tat fordítva, és furcsa mosollyal a szá-ja körül. Néhány lépés, és már el is tűnt a hajó belsejében...

Hogy mit látott ott, azon az átkozott harmadik lépcsőfokon, nem akarta ne-kem elárulni...

A partra mégis ki kell lépni. Példáza-tunkban ez azt jelenti, hogy Krisztus lelkülete mégis a miénk lehet. Szegény Novecento ott marad a hajóján örök-re, végül elpusztul vele együtt.

Krisztus viszont éppen arra hív, hogy merjünk kilépni az örökkévaló-ság, a felfoghatatlan bonyolultság, szépség, gondolatgazdagság, lelki szí-nesség világába. Nyolcvannyolc billen-tyű átláthatósága, melyben az ember végtelensége nyílik meg, nem elég. Úgy

A VASÁRNAP IGÉJE

tűnik, magunk megvalósulásánál, bel-ső csodáink kibontakozásánál aligha lehet több. Itt azonban Isten örökké-valósága tárul elénk. Ez nem a mi vég-telenségünk, hanem az övé.

Isten örökkévalósága Krisztus lelkü-letén keresztül tárul fel.

Első fok, második fok, harmadik fok...

Nem az állított meg, amit láttam...

Az, amit *nem* láttam. Érted ezt, test-vér? Az, amit *nem láttam*... kerestem, de nem találtam, az egész végtelen át vele. Nem végtelenek. *Té* vagy végtel-en, és ott, a billentyűk belsejében végtelen a zene, melyet megszólal-tatsz. Azok nyolcvannyolcan vannak. *Té* végtelen vagy. *Ez* tetszik nekem. Ezt fel lehet fogni...

De ha én a lépcsőn lemegyek, és ha ott előttem feltárl egy billentyűzet milliónyi billentyűjével, milliónyi, mil-liárdnyi...

Milliónyi és milliárdnyi, soha sincs vége, és a végső igazság az, hogy so-ha sincs vége, hogy a billentyűzet végtelen. Azon ott nincsen zene, amit eljátsz-hatnál. Rossz székre ültél fel: Isten játszik e zongorán.

■ KOCZOR TAMÁS

„Ne szállj perbe énvelem, ó, én édes Istenem”

► **Virágvasárnap, a nagyhét kezdetén egy olyan énekünkre figyelünk, melynek eredeti, bővebb formája egyértelműen utal Krisztus szenvedéstörténetre: *Ne szállj perbe énvelem* (EÉ 412). – Elemzés és medi-táció irodalomtörténész és lelkész tollából.**

Böjtben is énekelhető, Isten bün-bocsánatának elnyeréséért szóló imádság. Az ének zsoltáros hang-ja a hét bűnbánati zsoltárból kettő-re vezethető vissza. Az első versszak forrása a 143. zsoltár második verse: „*Ne szállj perbe szolgálóddal, hiszen egy élő sem igaz előtted!*” Egyedül Isten ítélheti meg bűneinket: „Ne szállj perbe énvelem, / Ó, én édes Istenem, / Mert nem igazulhat előtted én lel-kem.” (Az ének eredeti, 17. századi szövegkezdeté.)

A könyörgés további versszakai az 51. zsoltár krisztianizált átdolgozását adják. A bűnbánat mélységéből az ének elviszi a hívó embert a Jézus megváltó és a Szentlélek megújító ha-talmába vetett hiten keresztül az isteni gondviselésben való bizalomhoz, az istendicsérethez és a végső nyuga-lom reménységéhez.

Az éneket a sok viszontagságot megélt *Kanizsai Pálfi János* (1584 k. – 1641) szerelte. Kanizsai Pálfi pápai református lelkészként (1612–1626) el-sőként szervezte meg a presbitériu-mot. Többször vitatkozott az úrvacsor-ráról az evangélikusokkal, ellenezte a protestáns uniós törekvéseket. 1629–1641 között dunántúli szuperinten-densnek választották. A város fő-ura, *Batthyány Ádám* 1633-ban kato-likus hitre tért, és elűzte őt németúj-vári (ma Güssing, Ausztria) prédika-torságából.

A személyes hangú, Istenhez for-duló bűnvallás és bűnbánó könyör-gés népszerűsége évszázadok óta töretlen. Az 1635-ös löcsei énekes-

könyvtől kezdve jelent meg a protes-táns és a katolikus nyomtatott és kéz-iratos énekeskönyvekben, valamint a magánáhitatot szolgáló gyűjtemé-nyekben; ma is egyik közös, ökume-nikus énekünk. A jól verselő Kanizsai Pálfi másik zsoltárparafrazisát (*Dicső-ült helyeken*, EÉ 50) 1611-től kezdő-dően szintén máig énekeljük.

Az eredetileg tizenhárom vers-zakból álló éneket a dunántúli éne-keskönyvek (1805, 1911) erősen lerö-vidítették és átdolgozták. Az énekes-könyvünkbe került hat versszakos szöveg nagyrészt az ezekben találha-tó változtatásokra vezethető vissza. Sajnálhatjuk a sokszor indokolat-lannak tűnő, a teológiai mondaníva-lót és a költői nyelvet elszegényítő át-alakításokat.

Az énekvers ritka, huszita vagy lengyel eredetre visszavezethető vers-formában íródott: a7, a7, a12 (6,6), a7. A nagy hangterjedelmű, ereszkedő eol dallamnál énekeskönyvünk az *Eperjesi graduálra* (1635) hivatkozik, de az 1744-es kolozsvári énekes-könyv változatát adja. Egyetlen kü-lönbőség a harmadik hang, mely előb-biben fellép, utóbbiban leugrik.

Személyes elcsendesedéskor, passió-olvasáskor segítsenek bennünket ezek a versszakok: „Szent Fiad haláláért, / Keserves nagy kínjáért, / Áldott szent vérenek el-kifolyásáért, / Kegyelmezz meg mindezért. // Az ő tisztaságáért / És ártatlanságáért, / Szent kezein va-ló sebeknek helyekért, / Töviskoroná-jáért.” (Eredeti 5–6. versszak)

■ H. HUBERT GABRIELLA

Ennek az énekünknek a dallama az *Eperjesi graduálban* található. Érdeemes megkeresni énekesköny-vünkben a többi, ugyaninnen száрма-zó éneket is. Kristálytisztá, egyszerű és érthető keresztény tanításokat szólatlatnak meg. Amikor ezeket énekeljük, érezzük az evangélium forrásának üdítő erejét. Nagy szolgál-atot tesznek, mert segítenek hitünk alapjait megfogalmazni, elmélyíteni és továbbadni.

Találó megállapítás, hogy a teoló-gia – egyebek mellett – a megkülön-böztetés tudománya. Fontos ugyan-is, hogy az igazít és a hamisat, az igaz tanítást és az eretnekséget meg tud-juk különböztetni egymástól. Erre va-ló képességünk egyik feltétele az, hogy keresztény hitünk alapvető fo-galmait helyesen értsük és használ-juk. Ez pedig nemcsak a hivatásos

A vétkek pedig, amelyeket ennek következtében gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással elköve-tünk, kivétel nélkül ebből az egyet-len bűnből fakadnak, ahogyan a lát-hatatlan gyökérből sarjad a fa törzse és ágainak sokasága.

Bűnbánati énekeink sorában a 412-es éppen erről szól. A második versszak így kezdődik: „Néked bű-nöm megvallom...” A bűn egyes számban szerepel! És mivel a bűn mint a vétkek forrása Isten iránti bizalmatlanságom, egyedül ő bo-csáthatja meg: „Te bocsáthatod meg, bizonynyal jól tudom: / Segítségedet várom.”

A harmadik versszak jól ismert, hi-szen énekeskönyvünkben az isten-tisztelet igeliturgiájának 9. rendjében szerepel. Keresztény hitünk egyetlen reménységét ragadja meg: „Szent

CANTATE

teológusok szent feladata, hanem minden keresztényé, hiszen szemé-lyes hitünk tartalma is lényege sze-rint teológia.

Például a „bűn” és a „vétkek” fogal-mának helyesen értése sok félreértés-nek, egyebek között az Isten előtti cselekedeteinkre építő hamis re-ménységnek veheti elejét. Jézus Urunk szavai szerint bűn ugyanis csak egy van: „*A bűn az, hogy nem hisznek énbennem...*” (Jn 16,9) A bűn tehát elsősorban nem erkölcsi, etikai fogalom, hanem teológiai, hiszen az Istennel való kapcsolatunkra, ponto-sabban annak sérült voltára mutat.

Fiad véérért könnyörülj énrajtam! / Te-benned van bizalmam.” A negyedik versszak a Szentlélekért való kö-nyörgés. Szentlélek nélkül ugyanis nincs bizodalmas hit, nincs istendi-cséret, és nincs hitből fakadó szolgál-lat sem.

A tévelygő – mégis Isten igéje és Szentlelke által jó útra igazgatott – lá-bak és szándékok földi útjára pedig a megérkezés reménységének fénye világít: „Én csak téged dicsérlek, / Míg e világon élek; / És ha napjaim-nak véget vet hatalmad, / Nálad le-lek nyugalmat!” (6. versszak)

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Szélrózsa: elindult a visszaszámlálás

► **Jövő nyáron a Gyöngyöshöz közeli Mátra kemping ad majd otthont az országos evangélikus ifjúsági találkozásnak. A Szélrózsa-szervező „Tízek” ezt bejelentő hivatalos közleménye alatt Mesterházy Balázs Szélrózsa-atya lapunknak adott villáminterjút közöljük.**

Kedves Szélrózsás Testvérünk!

A két héttel ezelőtti utótalálkozón lehet, hogy néhányan csalódottak voltak, amiért nem jelentettük be konkrétan, hol fogunk találkozni 2016 nyarán a húszéves Szélrózsát megünnepelni. Akkor azt ígértük, hogy a kezdés előtti visszaszámlálás most – a reformáció elindulásának ötszázadik évfordulójára emlékezve – a tervezett nyitónap előtt ötszáz nappal fog elkezdődni.

Ez ma van. Így örömmel adjuk hírül, hogy a 11. Szélrózsa országos evangélikus ifjúsági találkozót a csodálatos Mátra kempingben (www.matrakemping.hu) tartjuk 2016. július 27–31. között. A házigazda a Hatvani Evangélikus Egyházközség gyöngyösi leányegyháza lesz. Szervezőként reméljük, hogy az egész Észak-Pest Megyei Egyházmegyét be tudjuk vonni a szervezési folyamatba.

Isten áldja az előttünk álló ötszáz napot! Erős vár a mi Istenünk!
2015. március 14. *Szélrózsa Tízek*

– A végleges mottó nyárig még várat magára, de a hegyvidék valamennyire biztosan meg fogja határozni az egész tematikát. Egyelőre többünk fülében a 121. zsoltár kezdő sorai csengenek: „Tekintetem a hegyekre emelem: Honnan jön segítségem? Segítségem az Úrtól jön...”

– Kikre vonatkozik a többes szám?

– A Szélrózsát „főszervező” Tízek csapata már múlt év októberében felállt, mindössze két személycseré történt, jó volt együtt maradni. Természetesen a döntést is együtt hoztuk meg több terület bejárása után, illetve a püspökökkel is egyeztetve.

– Te személy szerint hogyan készültél-készültél harmadik „Szélrózsa-atya-ciklusodra”?

– Számomra sokat jelent az, hogy a Tízekben több fiatal mellett ott ül az előző két Szélrózsa-atya, sőt több „nagy öreg” is; többünkön látszik, hogy nehéz megválni ettől az izgalmas feladattól. Jó, hogy a fiatalok megszólítása során több generációt is elérünk egyházunkban, és ez minket is folyamatosan inspirál, hogy nyelvezetben, ötletekkel úgy tudjunk folyamatosan megújulni és kreatívak maradni, hogy közben az örök krisztusi szeretetről való üzenetünk is célba jusson.

Ezenkívül a tavalyi, sikeresnek mondható *nyisszantások* valamilyen formában való továbbélése is várható, valószínűleg heti bejegyzések fognak születni az elkövetkező ötszáz napban (facebook.com/szelrozsaa).

■ VITÁLIS JUDIT

– Mi volt a legfőbb érv a kiválasztott helyszín mellett?

– A kompaktság. Az, hogy egy viszonylag kis, de mégis megfelelő helyen, igényes környezetben, elegendő számú szálláshely birtokában, gyönyörű természeti viszonyok között lehetünk együtt. Fontos az is, hogy ismét az Északi Egyházkerület területére megyünk, ahol a 2006-os szolnoki találkozó óta nem volt Szélrózsa.

– Milyen reménységgel tekintetek a helyszínre, és milyen reménységet jelenthet a Szélrózsa odavitele az adott közösségnek, régióknak?

– Talán nem baj, hogy most nem vízpart mellé megyünk, hanem a

hegyekbe – ez már önmagában is új ajtókat nyithat meg. Remélhetőleg a kicsiny hatvani/gyöngyösi egyházközségnek is áldást hozhat egy ekkora találkozó rendezése, illetve a környék adottságait is örömmel használjuk ki.

– Új ajtókat említesz. A időpon-ton és a helyszínen kívül körvonala-zódott már valami egyéb is a talál-kozával kapcsolatban? Például a helyszín „hoz magával” valamilyen központi témát, mint ahogy az ma-gától értetődő volt például Kőszeg, Szarvas vagy Fonyódliget esetében? Esetleg konkrét mottóötlet is fel-merült már?

Jó borfesztiválnak sem kellett céger

► **Vannak rendezvények, amelyeket heteken-hónapokon át hirdetni kell ahhoz, hogy szervezőik elegendő résztvevőben reménykedhesse-nek. Nem ilyen a 2007 óta évről évre megrendezett országos evangélikus borfesztivál, amelyre idén már reklám nélkül is nagy volt a túl-jelentkezés. Az immár kilencedik boros hétvégének március 20–22. között adott otthont Révfülöpön az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ.**

Amint az *Evangélikus Életnek* küldött tudósítások is minden alkalommal megállapítják: lelki, szakmai, közösségi program ez, amelyre az ország minden részéből érkeznek szőlővel és borral foglalkozó emberek. Áhítatok, istentisztelet, beszélgetések, előadás, verseny és sok közösségépítő program zajlik e révfülöpi evangélikus fesztiválon.

Az ez évi találkozó fővédnöke ismét *Urbán András*, a Hegyközségek Nemzeti Tanácsának korábbi főtákará volt. A szakmai előadásokat *Győre Dániel*, a Földművelésügyi Minisztérium referense, *Győre György*, a Budapesti Gazdasági Főiskola szakoktatója, *Brazsil József*, a Pannon Egyetem keszthelyi Georgikon Karának egyetemi docense, *Vázsonyi Gábor* és *Vázsonyi Ibolya* borászok tartották.

A lelki programokért *dr. Lackner Pál* püspök, a püspöki tanács titkára és *dr. Hafenscher Károly* evangélikus lelkész, az oktatási központ

igazgatója felelt. A szakmai háttérrel pedig ezúttal is *Nagy Eörs* badacsonytomaji borász biztosította. Díszvendégként *Milóš Klátik*, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház elnök-püspöke is meglátogatta a találkozót, és szolgált a záró istentiszteleten.

A szombat délelőtt megtartott borversenyen – a nehéz 2014-es év után – „csupán” százhusz bormintából válogatott a zsűri. Három „nagy-arany” is született, köztük a győri-baráti Babarczi-szőlőbirtok rozé bora lett a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület 2015-ös bora.

A szakmai közösség családdá, a családi közösség mára testvéri közösséggé formálódott, s már tervezik a 2016-os tizedik (!) evangélikus borfesztivált jövő év április 8–10-re, nem feledve Jézus szavát: „*Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők...*” (Jn 15,5)

■ HK

Nyitva van az aranykapu!

Magam előtt látok egy emlékképet, amint egy két-három éves kislány édesanyja kezét fogva vidáman énekel egy napsütéses húsvét reggelen, istentiszteletre igyekezve. Gyakran eszembe jut ennek a kislánynak a felszabadult boldogsága, a kora reggeli utca csendjét betöltő vidám, gyermeki hangja, és ott visszhangzik fülemben az éneke, az egyszerűcske gyermekdal néhány sora: „Bújj, bújj, zöld ág, zöld levelecske, / nyitva van az aranykapu, / hadd bújjanak rajta!”

Mert húsvétkor szívünkben valóban új élet támad, a sokszor kiszáradt, terméketlen életünk fáján friss hajtás fakad. Húsvét ünnepén a mi Urunk Jézus Krisztus valóban megnyitotta azt a kaput, amelyen keresztül nekünk bemenetelünk lehet az Atyához! Húsvét ünnepén nyitva van az aranykapu! Nincs ennél nagyobb öröme a hívó embernek.

Mindannyian személyre szóló meghívót kaptunk Atyántól, hogy tapasztaljuk és lássuk meg mi is azt, amit az asszonyok láttak: az üres sírt, az Élet erejét és győzelmét. Ha melettünk, közösségeinkben itt van Péter, aki háromszor megtagadta, ha itt van Tamás, aki sebhelyeit tapogatja, ha itt van a többi tanítvány, aki halálakor gyáván cserbenhagyta, ha itt van a megvakult Saul, aki még nem tudja, hogy Pál lesz belőle, itt a he-

lyed neked is, és itt a helyünk mindannyiunknak. A kimerült anyának, a mindennapok mókuskerekében őrlődő apának, a családi békétlenségtől fájó szívű nagymamának, a szeretetköteléket féltő nagyapának. A megbántott és bántó szerelmesnek, a megbocsátani nem tudó testvérnek, a magánytól vagy betegségtől szenvedő idősnek, a megrettent, helyét kereső fiatalnak, az Isten közelsége után vágyakozó embernek.

Sokan vagyunk, sokfélék, egyedi és megismételhetetlen az élettörténetünk, mindenkinek személyes a lelki és testi keresztyje. Egyvalami közös bennünk csupán: Krisztusra utaltságunk. Őt akarjuk látni, ahogy húsvét hajnalán az asszonyok. Vele akarunk találkozni, mint az emmausi tanítványok, hogy amikor megtöri a kenyeret és megáldja a bort, megerősödünk mi is abban a hitben, hogy feltámadott Urunk életünk minden percében velünk jár az úton.

Lelkünknek olyan szüksége van erre a bizonyosságra, mint testnek a kenyérre, mert a hétköznapi tapasztalásában, lövészárkaink sötétjében ünneptől ünnepig sok sebet szerzünk, és talán annál is többet okozunk. Ezekre a sebekre pedig egyedül Jézus keresztyje adhat orvosságot, az a szó, amelyet átszegtett két kezével vésett fel a keresztre, és

amely nem más, mint a bűnbocsánat. Kiüresedett, szomjazó lelkünk csak itt, a Krisztus keresztyéből fakadó forrásnál tud felüldülni, csak itt tud az élet vízből meríteni. Ezért ide vagyunk, és erre szomjazunk mindannyian.

A mindenkor ünnepi erőmerítés, lelkünk felüdítése mindig fenn történik a hegyen, a mennyei otthon közelében, ahonnan azonban mindig vissza kell térnünk a völgybe, életünk, küldetésünk és szolgálatunk helyére. Oda, ahol újra beindul a tapasztalom, ahol lassan mindenki visszamászik lövészárkába harcait megvívni, ahol megtapasztalhatjuk az emberi gonoszság kegyetlenségét és arcátlanágát, és ahol nagyon gyakran kétségbeesünk, kilátástalan reményvesztettségbe, szomorúságba süllyedünk.

Szükségünk van a völgyben Krisztus győzelmére, szükségünk van arra, hogy szüntelenül megtapasztaljuk a feltámadás erejét. És szükségünk van arra is, hogy amikor Jézus mellénk lép tisztaságával, meglássuk saját belső világunk sötétbe rejtett, sebzett zugait. Hogy eljussunk arra a felismerésre, amelyről *Luther Márton* így vall: „Úr Jézus, te vagy az én igazságom, én meg a te bűnöd vagyok. Magadra vetted az enyémét, és nekem adtad a tiédet. Olyanná lettél,

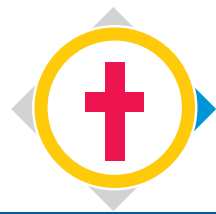
amilyen nem voltál (bűnössé), és olyaná tettél, amilyen nem voltam (Isten előtt igazzá).”

Húsvétkor mindannyian ismét a völgyből érkezünk fel a hegyre. Sokaknak talán az ünnepi istentisztelet órája ad lehetőséget, hogy fellelegezen az út után. Ha Jézus szétnéz sorainkban, talán ugyanazt látja lelkünkben, mint a megrettent szívű tanítványokban, akik a félelemtől bezárkózva rettegtek a nagypénteki események után. Jézus húsvétkor előttünk is megáll középen, és így szól: „*Békesség néktek!*”

Feltámadott Urunk pontosan tudja, milyen lelkiállapotban vannak tanítványai, és azon fáradozik, hogy a sokszor hitüket veszített tanítványokat, Pétereket, Tamásokat és mindannyiunkat boldoggá tegyen, hogy rávezessen a győzelemnek a hitére! Jézus mérhetetlen szeretetével utánunk jön, mint pásztor a szétszéledt juhait, hogy a félelem és reményvesztettség helyett békességet adjon, és megtanítson újból és újból arra, hogy mit jelent a feltámadás erejével, húsvéti hitben élni. Mit jelent élni a bűnbocsánat örömeiben, a halálfélelemtől szabadon, úgy, hogy közben tudjuk, minden utunkon velünk van Urunk!

Adj a Isten, hogy a 2015. esztendő húsvétja elhozza mindannyiunk szá-

ÉGTÁJOLÓ

mára a győztes Úrral való találkozást, hogy a lelkünkben cipelt sebek gyógyulást nyerjenek feltámadott Urunk sebei által, mi pedig új életben járva hirdetni tudjuk a feltámadás örömeit!

Áldott, békés húsvéti ünnepet kívánok mindannyiunknak, és azt, hogy a hegyen töltött idő, az ünnep néhány napja alatt erősödjünk meg olyannyira a hitben, hogy tudjunk később ott lenni, a völgyben a feltámadás erejéből élni!

Adorjani Dezső Zoltán püspök
Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

Ismét Győrbe látogatott *Milan Krivda*, a Szlovákiai Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház Nyugati Kerületének püspöke. A vendég március 23-án, hétfőn jó hangulatú megbeszélést folytatott a közös problémákról és a tervezett programokról *Szemerei Jánossal*, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspökével, illetve *Mészáros Tamás* kerületi felügyelővel. Ezt követően a belváros és az Insula Lutherana megtekintésével töltötte a napot. A szlovák egyházvezetőt elkísérte *Ján Podlesný* zólyomi lelkész is, aki a tolmácsolásban segédkezett.

■ ADÁMI MÁRIA *felvétele*

Misszió Kongóban

▶ **A Kongói Evangélikus Egyházzal fennálló testvérkapcsolat időszzerű kérdéseit és feladatait vitatták meg a közelmúltban német és magyar evangélikusok. A találkozóra a küldöttek a Németországi Protestáns Egyház (EKD) missziói munka iránt elkötelezett gyülekezeteiből és a magyarországi Evangélikus Külmissziói Egyesületből (EKME) érkeztek a bajorországi Heilsbronnba.**

A munkaülés a 12. században épült hatalmas kolostorban és a szomszédságban lévő épületegyüttes – ma valláspedagógiai intézetként használt – helyiségeiben zajlott, a Mission Eine-Welt (Egyetlen Világ Missziói Központ) és a helyi hagyományokat őrző Konvent egyesület rendezésében. Az eredetileg ciszterci szerzetesek által épített és használt épületegyüttes a 16. század második felében került a Bajorországi Evangélikus Egyház tulajdonába.

A háromnapos tanácskozáson beszámolók hangzottak el a kongói testvérkapcsolatokról, amelyek teológiai, oktatási, szociális és karitatív elemekből állnak. Az egyházak vezető képviselői kölcsönösen találkoznak egymással, és a gyülekezetek küldöttei is látogatásokat tesznek a testvér-gyülekezeteknél.

Az EKME nevében e sorok írója, az egyesület titkára számolt be kongói küldöttek magyarországi látogatásairól. 2010-ben a Kongói Evangélikus Egyház külügyi titkára, *Jean-Claude Masumbuko Leya*, 2011-ben pedig *René Mwamba Sumaili* elnök-püspök tett eleget az EKME meghívásának, és vett részt az egyesület nyári konferenciáján Piliscsabán. Előadást tartottak

főiskolán zajló lelkész- és gyülekezetimunkatárs-képzésről. A teológián jelenleg hatvan fő tanuló; felavatásuk után gyülekezeti lelkészi, illetve munkatársi beosztást kapnak.

A kongói látogatásáról éppen hazatért *Reinhard Hansen*, a Mission EineWelt Afrika-referense gyakorlati kérdésekről – iskola- és kórházépítésről, a szociális munka körülményeiről – számolt be. A nehézségekről is őszintén beszélt: az anyagi támogatás átláthatatlanságáról, az építkezések problémáiról.

A beszámolókat csoportokban és plenáris ülésen élénk eszmecsere követte.

A közeli napokban indul egy újabb, gyülekezeti tagokból álló csoport Kongóba, hogy segítsen az ottani vezetőknek a támogatások minél jobb felhasználásában, emberi kapcsolatok további építésében.

A munkaülés idején naponta kétszer vesperákon imádkoztunk együtt, videofilmet néztünk a kolostornegyed és a város történetéről, valamint a ma is aktív Konvent életéről, amelyet *Christian Schmidt* nyugalmazott regionális püspök vezet. Az úrvacsorás záró istentisztelet a kolostor re-

egyházuk életéről és országuk jelenlegi viszonyairól, gyülekezetekbe látogattak el, illetve találkoztak a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetőivel. (Az EKME a kongói Tanganyika-tavi evangélikus egyházkerületben 2008 óta – évi ezeröttszáz euróval – hozzájárul százötven árva és szükségét szenvedő gyermek iskoláztatásának költségeihez.)

A német beszámolókat egyike *dr. Christian Wendebourg* lelkész vetített képes előadása volt a kongói teológiai

fektóriumában zajlott, együtt a helyi gyülekezettel.

A tanácskozás során a többirányú missziói felelősség és munka ezen ága, a kongói szolgálat örömei és gondjai, célkitűzései és tapasztalatai bontakoztak ki a résztvevők előtt. Isten adjon erőt és bölcsességet németeknek, magyaroknak és kongóiaknak egyaránt, hogy eredményes legyen minden áldozatvállalás, és meghallgattassanak az imádságok!

■ SZZ

Éltető víz

Bajor–magyar partnerszerződés: további öt évre meghosszabbítva

▶ *Folytatás az 1. oldalról*

A zsinat második délutánján – már a magyar delegáció megérkezése után – terjesztette elő *Michael Martin* egyházfőtanácsos, a világmisszió, az egyházi élet és az ökumenikus kapcsolatok osztályának vezetője a bajor–magyar testvérkapcsolati szerződés témáját. Az előterjesztést követő napon a világmisszió- és ökumenébizottság vendége volt a magyar küldöttség. A plénumot követő bizottsági ülés lehetőséget adott a konkrét kérdések felvetésére és társadalmi, politikai témák megvitatására is.

Többekben felmerült a kérdés: vajon hogyan tudják kezelni a magyar egyházak – köztük az evangélikus egyház – a magyar társadalom egyes részeiben tapasztalható radikális megnyilvánulásokat; mit tehetünk a menekültekért, és hogyan tudunk józanok maradni a terrorizmus és bevándorlás problematikájával terhelt európai környezetben.

Gáncs Péter püspök köszöntőjében elhangzott: „Minden társadalomban vannak olyan hangok, amelyek a problémákra csak radikális, szélsőséges válaszokat képesek adni. Ezekről a hangoktól határolódik el nagyon következetesen a Magyarországi Evangélikus Egyház, ahol nincs helye a radikalizmus és a rasszizmus semmiféle formájának.”

Nem ez volt azonban a magyar partnerszerződés kapcsán a leghangsúlyosabb téma. Sokkal nagyobb súlya volt a hosszú távú együttműködés fontosságának, a gyülekezetek, iskolák, óvodák, a diakónia és az egyházvezetés szoros kapcsolatának és annak, hogy a problémák ugyanazok, bármelyik egyházzal legyen is szó.

Különösen meggazdagító volt az a figyelemesség, amellyel a bajor testvér körülvették a magyar küldöttséget.

A Bajorországi, illetve a Magyarországi Evangélikus Egyház meghosszabbított partnerszerződésének aláírására a zsinat utolsó napján került

sor: *Heinrich Bedford-Strohm* és Gáncs Péter elnök-püspök látta el kézjeggyel a dokumentumot, majd *Hafenscher Károly* is megköszönte a bajor zsinat szívélvességét, és átadta a magyar küldöttség ajándékait.

A bajor–magyar partnerszerződés szerződést 1992-ben írta alá először *dr. Johannes Hanselmann* tartományi és *D. dr. Harmati Béla* elnök-püspök. 1995-ben, majd ötévenként újra meghosszabbították, így lett a két egyház egyre szorosabbra fűződő kapcsolatának alapja.

Mindezek jegyében folytatódik a megkezdett közös út. És annak a páli ígének a jegyében, amely bibliaolvasó *Útmutatónkban* a 2015. év ígéje; Gáncs Péter elnök-püspök is ezzel zárta a bajor zsinaton elhangzott köszöntőjét: „*Fogadjátok be egymást, ahogyan Krisztus is befogadott titeket...*” (Róm 15,7)

■ CSELOVSZKYNÉ DR. TARR KLÁRA, az MEE Országos Irodája Ökumenikus és Külügyi Osztályának vezetője

Sokféleségben – egység

Missziói konzultáció Piliscsabán

▶ **Minden év márciusában missziói konzultációra érkeznek Piliscsabára egyházunk evangélizációs és missziói bizottságának tagjai, az egyházmegyei missziói felelősök, valamint a munkaágak képviselői. Nem volt ez másként az idén sem: március 17–18-án gyűltek össze a résztvevők a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. A konzultációt megelőzően a missziói bizottság értekezletet tartott, amelyen beszámolókat hangzottak el a szervezés alatt lévő egyházkerületi missziói napról. (Az északi Debrecenben, a déli Bonyhádon találkoznak majd május 16-án. A nyugati egyházkerület idén egyházmegyeként tart missziói napot, mivel ősszel lesz egy nagy létszámú, fajsúlyos kerületi rendezvényük.)**

A bizottság e sorok írójának beszámolóját is meghallgatta a média-munka átszervezéséről. Az előző év szeptembere óta hetente úgynevezett nagyszerkesztőségi ülésen vesznek részt a médiaterületek (*Evangélikus.hu* honlap, *Evangélikus Élet*, közszolgálati televízió, Kossuth rádió, *Lelekipásztör*, *Credo*, *Híd* magazin, rádiómisszió) képviselői. Intenzív, tartalmas, hasznos munkamegbeszélések ezek. Alakul, formálódik az evangélikus médiaszolgálat, már most is látható eredményekkel. Szükség volt ezen a területen az egészséges integrációra, fölösleges párhuzamosságok megszüntetésére, szakmai és missziói prioritások megtalálására. Az átszervezések felelősei ősszel azt javasolták, hogy az *Evangélikus Élet* és a *Híd* magazin egyesüljön. A magazint kiadó Evangélikus Missziói Központ igazgatótanácsa azonban úgy döntött, hogy továbbra is önálló sajtótermék marad a *Híd*, mert speciális missziói szolgálatot tölt be egyházunkban és határainkon túl. Más egy negyedévente megjelenő, hatvanoldalas missziós magazin, és más a hetilap profilja. Nem szeretnénk – sok olvasónkkal együtt –, hogy megszűnjön a közel húszéves *Híd*.

Ugyanakkor elfogadtam az Evangélikus Információs Szolgálat (EISZ) vezetőinek felkérését, hogy legyek munkatársa az EISZ-nek és ezen belül az *Evangélikus Életnek*, vegyek részt a közös munkában, járuljak hozzá a hetilap tartalmához ötleteimmel, javaslataimmal, kapcsolataimmal és írásaimmal.

A missziói bizottság tárgyalta a missziói stratégia kérdését is, munkaanyagát a zsinat nem vette napi-

rendre. A bizottság hamarosan közzéteszi a szöveget, melynek kapcsán elindulhatna egy hasznos beszélgetés. Időközben létrejött az országos egyház keretében a gyülekezeti és missziói osztály. A napjainkban is alakuló helyzetben (struktúra, profil) a missziói bizottság és az osztály igyekszik összedolgozni. Ennek jele az is, hogy időnként meghívjuk *Németh Zoltán* osztályvezetőt és munkatársait megbeszéléseinkre, fórumainkra.

A missziói konzultációt *Szemerei János* missziót felügyelő és segítő püspök áhítattal nyitotta meg. Az egybegyűlteket meghallgatták *Kiss Endre* filozófusnak, az Eötvös Loránd Tudományegyetem nyugalmazott professzorának *Egyház (vallás) és globalizáció* című előadását, amely megmozgatta a jelenlévők fantáziáját. Tudjuk, hogy Isten nem változik, Jézus tegnap, ma és örökké ugyanaz, de a környezet, a világ, amelyben élünk és munkálkodunk, fénysebességgel változik. Ezzel az egyháznak, a misszionnak is számolnia kell.

Ezek után három lelkész számolt be az elmúlt évek gyülekezetépítési tapasztalatairól. Jó volt őket hallgatni olyan időkben, melyekben sok a panasz. *Horváth-Hegyi Olivér* (Szentendre), *Óvári Péter* (Tamási és környéke), *László Lajos Gergely* (Bócsa és Tázlár) különböző helyzetekben, de hasonló hittel, kreativitással végzik gyülekezetépítő munkájukat, néhol komoly eredményekkel.

Az ilyen találkozóknak nagy értéke a kötetlen, testvéri beszélgetés. Mindezt ízesítette a bizottság elnökének, *Lupák György* esperesnek az ajándéka, néhány flaska minőségi kiskörösi bor...

A találkozó második napját a missziói munkaágak éves megbeszélésének szentelték a résztvevők. Az írásbeli beszámolókat már hetekkel ezelőtt megkapták a munkatársak és a zsinat is. (A missziói központ honlapján is olvashatók: <http://missziolutheran.hu>.) Ez a terület műfajának megfelelően mindig mozgásban van. A női, férfi-, cigány-, alkoholbetegmentő, börtön-, vak- és zsidómisszió mellett újabb terület bontakozik ki, a siketmisszió. Elhatározás született arról, hogy az országos evangélizáción lesz egy ilyen szekció.

A tartalmas, jó légkörű konzultáció végén az egybegyűlteket imádkoztak egyházunkért, magukért, a megújulásért. *Szemerei püspök* megköszönte a negyven munkatárs évek óta végzett szolgálatát, és *Varga Gyöngyi Áldaskönyvből* felolvasott útra indítójával zárta a találkozót.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS országos missziói lelkész

A SZERZŐ FELVÉTELE

BACH24 ORGONAMARATON

Univerzum hangokban

► **Mint ahogy arról két héttel ezelőtt előzetesen már hírt adtunk, március 20–21-én nagyszabású sorozat tisztelgett Johann Sebastian Bach előtt: születésének 330. évfordulóján a Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében tizennégy hangversenyen szóltak meg orgonára írott művei.**

Egy teljes napon keresztül orgonazenét hallgatni: a lehetetlen határát súrolja, néhányan mégis képesek voltak rá. A tudósítónak ez nem adatott meg, és azt is be kellett látnia, hogy nem számolhat be mindentről.

Bach zenei gondolkodásának egyik sajátossága – nem csak orgonaműveiben –, hogy a különféle játékmódokat és stílusokat mindenféle stilisztikai prűdéria nélkül keveri egymással. A három nagy zenei dialektus a 18. század első felében az itáliai, a francia és a kettő szintetizált keverékéből létrejött német stílus volt (az orgonazene még ennél is rétegzettebb, hiszen az észak- és délnémet hagyomány jelentősen eltér egymástól).

A sorozat szerkesztője, *Fassang László* a meghívott külföldi művészeket keresztül is nagyszerűen bemutatta ezt a három területet. Itáliát, a Vivaldi-concertók világát *Renzo Ghilmi* milánói és bázeli professzor idézte fel. A francia színt (*Pièce d'orgue*) *Michel Bouvard*, a párizsi Conservatoire tanára képviselte. A német – és vele kiemelten a lutheránus – világot pedig *Christoph Bossert* würzburgi professzor hozta el Budapestre (hangversenyéről külön beszámoló olvasható a szomszédos hasábkon).

Mi az a többlet, amit *evangelikusként* kaphatunk Bach zenéjéből? Ha – saját kincsünként értékelve a klasszikus korálok világát – úgy hallgatjuk a műveket, hogy ismerjük a feldolgozott ének szövegét, teológiai tartalmát, a liturgiában betöltött helyét. Ekkor az élmény nem csupán érzéki lesz, hanem szellemi és lelki, mely eljuttathat az Istennel való közvetlen kapcsolatra.

Így ragadunk ki most néhány kompozíciót a hatalmas műsorfolyamból.

Az éjszaka sűrűjében *Pétery Dóra* előadásában hangzott fel a *Vom Himmel hoch, da komm ich her* – kánonvariációk sorozata *Luther* karácsonyi énekére (EÉ 150) –, megmutatva a

tudós zeneszerző ellenponttudását, invenciójának gazdagságát.

Az *Allein Gott in der Höh' sei Ehr* Gloria-parafraíz (EÉ 43) jó példa arra, hogyan lehet egy dallamot minél több (jelen esetben tíz) módon, változatos tételtípusokban megkomponálni. Felhangzott bicínium és háromszólamú tétel *Szilágyi Gyula* előadásában; fiatalkori korálharmonizálás *Kémenczy Antaltól*; fűgafantázia *Finta Gergely* tolmácsolásában. *Spányi Miklós* a *Lipcsei korálok* három darabját szólaltatta meg: két páros ütemű tétel keretbe egy hármastüközt; a dallam hol a szopránban, hol a tenorban, hol triószzerűen bu-

kan fel. A *Clavierübung* harmadik kötetéből pedig *Christoph Bossert* keltett életre még három Gloria-feldolgozást: háromszólamú tételt altcantus firmussal, pedálos triót és éteri bájos fughettát.

Az előadók sora megmutatta a magyarországi orgonistavilág generációs sokszínűségét is. *Elekes Zsuzsa* évtizedek óta nevelet a fiatalokat a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában. Ugyanezt végzi *Bednár Anasztázia* Vácott, a Píkéthy Tibor Zeneművészeti Szakközépiskolában. Fassang László a Zeneakadémia hallgatóit segíti a muzsikussá válás útján. Ebbe a munkába kapcsolódott be *Szabó Balázs* is. A legifjabb korosztályt *Tóka Ágoston* és tizennégy fiatal tehetség képviselte.

Hogyan is fejezhetnénk be ezt a tudósítást? Úgy, ahogy Bach is a műveit: SDG – Soli Deo Gloria! – Egyedül Istené a dicsőség!

■ ECSEDI ZSUZSA

Lipcsei korálok – összegzés és apoteózis

Tizenhét korálfeldolgozás. Tizenhét mély sóhajtás. Tizenhét kiáltás a mélységből a legnagyobb magasságokba.

Az 1740-es években járunk. *Bach* hatalmas életművének nagy része már ott sorakozik a polcokon. Pihenhette. Gyermekei közül a nagyobbak már kirepültek, van köztük, aki híres zenészként szolgál itt vagy ott. Tanítványok még jönnek olykor, de az áradat apad. Az otthon csendesebb. A mester látása ugyan gyengül, cukorbaja is lehet, de alkotókedve változatlan.

Hatalmas ciklusokat alkot. Másfél órányi variációkat egy témára – az utókor tanítványa, *Goldberg* nevével összekötve fogja megismerni őket. Fiánál, *Carl Philipp Emanuel-nél*, Potsdamban tett látogatása után a porosz király előtt tiszteleg *Zenei áldozatával*. Bonyolult kontrapunkt, szívbe markoló harmóniák, közel egy óra zene egyazon témára. Majd korábban elkezdett fűgákat rendez sorozatba és bővíti ki. Rengeteg zene ismét, egy témára.

Aztán egy régi mappa is előkerül. Évtizedekkel korábban, még Weimarban fogalmazott korálfeldolgozásai. Korálművészetének talán legjava, magának is kedves művek. Újat nem tesz hozzá, de kissé átdolgozva új díszmáslatot készít, mintegy a korálfeldolgozás műfajában való alkotásainak záróakkordjaként. Majd két óra zene az evangelikus korálkincs legközpontibb dallamaira.

Ki fogja játszani ezeket a hatalmas korálfeldolgozásokat, és mikor? A legtöbb akkori orgonistának nehezek, az istentiszteleti kereteken belül túl hosszúak. A mestert ez már talán nem érdekli, a Művet kell létrehozni, a többi az idő dolga.

Valójában abszurdum születik: az eredetileg szöveg és zene szoros kapcsolatára épülő koráldallamok hatalmas alkotások *vezérfonalává* válnak. Szövegük nélkül szólalnak meg, de tartalmukat megtartva. Mint a sókristályok egy pohár vízben, úgy oldódnak fel a korálszövegek a han-

gokban. Minden, amit mondanak, ott van, egy szó nélkül. Értelmi tartalmuk felfénylik, kibomlik. Már nem a szem olvassa, nem az agyunk érti, valami magasabb, ha úgy tetszik: mélyebb megértést adnak a körülöttük áramló hangfüzérek.

Az ősi, erős dallamok ott zengenek a bachi ellenpont alatt, felett, és kapnak minden eljátszásnál újabb és újabb értelmet. Olyan ember műve, aki mindent meg tud tenni a legbonyolultabb hangkapcsolatokkal is, de aki ezt a legnagyobb alázattal teszi és adja nekünk: játsszátok, halljátok, értsétek, érezzétek...

Tizenhét nagy feladat a játékosnak. Tizenhét mély levegővétél, hogy a kiáltásokat tolmácsolhassuk. Tizenhét mély meghajlás; alázattal, hogy a műveket alkotó zeneszerző akaratához hűen adhassuk tovább a hangokat a hallgatónak; és alázattal azért, hogy a tizenhét mesteri hangsorozat valóban a magasságokba hatolhasson.

■ SPÁNYI MIKLÓS

Zenés napfelkelte

Egy babzsák fotelben kényelmesen ülve – vagy éppen fekvé – *Bach* orgonazenéjét hallgatni, és mindezt a Művészetek Palotájában: lehetséges lenne ez, vagy álmodom? Mindez nemcsak lehetséges, hanem teljesen természetes volt a *Bach24* orgonamaratonon.

Hajnaltól megérkezve a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterembe szinte üres nézőtér fogadott, teli színpaddal. A koncertterem családias hangulatú helyé alakult át: középen az éppen soron lévő orgonaművész játszott, körülötte pedig színes babzsák fotelekben mindenütt zenekedvelők ültek, akik a zenét hallgatva a csillagok helyett a teremben alkalmazott fényhatásokat csodálhatták.

Johann Sebastian Bach nem „csak” a világ zenetörténetének legjelentősebb alakja volt, hanem az evangelikus egyház legnagyobb egyházzene-sze is. Egész életében kapcsolatban állt a lutheránus zenével és liturgiával; mondhatni, életformája volt még olyankor is, amikor nem templomi, hanem udvari szolgálatban állt.

Külön öröm, hogy ennek a maratoni koncertnek azt a részét hallgathattam meg, amikor olyan művészek közvetítették Bach zenéjét, akik maguk is kapcsolódnak az evangelikus egyházhoz, annak egyházzenei szolgálatához. Reggel fél hattól *Kémenczy Antal*, a zuglói evangelikus gyülekezet orgonistája, közvetlenül utána pedig *Finta Gergely*, az Evangelikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének vezetője, a Deák téri evangelikus templom orgonistája játszott korálfeldolgozásokat.

Mindketten az aktív istentiszteleti orgonista tapasztalatával adták elő ezeket az egyébként ritkán hallható darabokat. Itt ugyan még a kiforrat-

lan zeneszerző nyilvánul meg, mégis jól érezhető a stílusok széles köre ismerete, amelyet Bach más zeneszerzők darabjainak tanulmányozása során sajátított el. A fiatal Bach ezeket a tételeket liturgikus használatra írta, soknak a dallamát mi is hétről hétre énekeltük gyülekezeteinkben. Aktív gyülekezeti tagként, kántorként felismerve a dallamot szinte vártam, hogy rögtön utána felcsendüljön a korál gyülekezeti ének formájában.

A majdnem kétórányi, koráldallamot feldolgozó műsorozat mellett elhangoztak szabad darabok is, amelyek ugyanúgy alkalmazhatók az istentiszteleten: prelúdium és fűga, trió. A hajnal legizgalmasabb darabja pedig a *Kis harmóniai labirintus* volt, amely a Kémenczy Antal által játszott koncertszűz című el szolgálat.

Reggel nyolc órakor *Fassang László* – aki több éve tart nyári improvizációs kurzust a főt Evangelikus Kántorképző Intézetben – játszotta el a zeneszerző hat triószonátáját. Hatvanpercnyi koncertműsor Bach zenéjéből már önmagában is embert próbáló feladat, de különösen igaz ez a triószonáták esetében, hiszen itt az orgonista három hangszer zenéjét játssza egyedül, egy hangszere.

Laikus zenekedvelők, zeneértők mind megtalálhatták a helyüket ezen a nagyszabású eseményen, mely – a művek megismerése mellett – intenzív orgonatanfolyamnak is beillt, ahol megnyilvánult Magyarország egyik legnagyobb hangszereinek sokoldalúsága. Az idő előrehaladtával egyre gyarapodott a közönség is, a triószonáta-sorozat pedig tökéletes kísérőjévé vált a reggeli ébredésnek.

■ KOCSIS KRISZTINA

Menyország már itt, a földön?

Az egész napos sorozat megkoronázásaként *Christoph Bossert* német orgonaművész koncertjét hallhatta a Műpa közönsége. A bachi orgonairodalom legnagyobb részét felölelő huszonegy óra csúcspontja a *Clavierübung* harmadik kötetének megszólalása volt. A körülmények, személyek és zeneművek olyan különleges, pozitív együttállása valósult meg ezen a zárókoncerten, amelyet a jelenlévők mindegyike egyértelműen megtapasztalt, és maradandó élményként vitt haza magával.

Christoph Bossert szoros kapcsolat fűzi az ünnepezt zeneszerzőhöz. Már egészen fiatal kora óta elhivatottan kutatja a Bach-életművet; ez mára összefüggő, letisztult képpé formálódott benne. Olyan aspektusokból közelít *Bach* zenéjéhez, amelyek manapság kívül esnek a bachi zeneértelmezés és interpretáció kérdésein; holott olyan pluszt adnak, ami elengedhetetlen Bach műveinek megértéséhez. A hangok mögött egy megfőjtésre váró, kifejelett szakrális kódrendszer rejtőzik, amely a kis formákban éppúgy megmutatkozik, mint a köteteken átívelő, monumentális ciklusokban. Szemléletes példája ennek a koncerten hallott műsorozat.

A kötet cím (*Bilentyűs gyakorlatok*) esetünkben gyűjtőfogalom, bilentyűs hangszerekre írt művek

összefoglaló címe. Bossert professzor kutatásai alapján a *Clavierübung* első kötete (a hat billentyűs partita) az isteni világot, a második (a francia nyitány és az olasz koncert) a földi világot, míg a harmadik kötet a kettő közöttit, Isten népét, a gyülekezetet jeleníti meg.

A ciklus – a keretet adó *Esz-dúr prelúdium és fűgán*, valamint a *Négy duetten* túl – a lutheri istentisztelet alapénekeit dolgozza fel: a *Kyriét* és a *Gloriát*, majd a katekizmusénekeket (*Tízparancsolat*, hitvallás, *Miatyánk*, keresztség, bűnvallás, úrvacsora).

Ezzel a fajta tudatossággal és átgondoltsággal lett kiválasztva minden tétel egyedi színe. Az előadó ámulatba ejtő érzékkel válogatta meg a darabok karakteréhez, tartalmi hátteréhez és szólamszerkesztéséhez leginkább illő, legkifejezőbb regisztrációkat. Differenciált és árnyalt játéktílusával így autentikus Bach korabeli hangszert varázsolt a Műpa eklektikus stílusú orgonájából.

A dolgok különleges, leírhatatlan együttállása valósult meg ezen a koncerten. Ezt bizonyítja, hogy a tételek között állandó, áhítatos, feszült csend uralkodott a közönség soraiban. Születésnapjának estéjén egészen közel, szinte magunk közt érezhattuk Bach szellemét.

■ TABAJDI ÁDÁM

HIRDETÉSEK

Nyári kántorképző tanfolyamok

A főtí Evangelikus Kántorképző Intézet szeretettel várja a kántori szolgálatra készülöket az idei nyári bentlakásos tanfolyamokra. A tanfolyamok időpontjai és vezetői:

- Június 25. – július 11. – *Bence Gábor.*
- Július 16. – augusztus 1. – *Németh Sándor.*
- Augusztus 4–20. – *Kertész Botond.*

Jelentkezni levélben (2151 Fót, Berda József u. 3.) vagy e-mailben (kantorkepzo@lutheran.hu vagy kantorkepzo@citromail.hu) lehet. Kérjük, hogy a jelentkezéshez mellékeljenek *lelkési ajánlást* és *rövid zenei életrajzot*. A tanfolyamokkal kapcsolatos tudnivalókról a résztvevöket külön értesítjük. További információ és letölthető jelentkezési lap a kántorképző intézet honlapján (<http://kantorkepzo.lutheran.hu>) található. *Jelentkezési határidő:* május 26.

Felvétel az EHE doktori képzésére

Az Evangelikus Hittudományi Egyetem (EHE) felvételt hirdet a 2015/2016-os tanévre nappali tagozaton doktori (PhD-) képzésre egyetemi hittudományi, illetve vallástudományi végzettséggel rendelkezők részére. A képzés időtartama három év.

A jelentkezési lap az EHE rektori hivatalában (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.; tel.: 469-1051) szerezhető be, vagy letölthető az EHE honlapjáról (<http://teol.lutheran.hu>) *Tanulmányi információk/ETN/Irártár/Felvételezőknek* menüpont alatt *Doktori Iskola – jelentkezési lap* címen.

További információk a doktori iskola honlapján: <http://teol.lutheran.hu/index.php/hu/di/di-hirei>. A szabályzatok megtekinthetők a következő címen: <http://teol.lutheran.hu/index.php/hu/di/di-szabalyzatok/di-mukodesi-szabalyzat>.

Jelentkezési határidő: 2015. április 30. A felvételi konzultáció időpontja: 2015. május 29.

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Evangelikus reformációi emlékutak – zarándokutak

A Magyarországi Evangelikus Egyház 391 323 637 Ft uniós támogatást nyert a *Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése* című pályázati kiíráson az *Új Széchenyi terv* programban. A 412 millió forintos összköltségvetést meghaladó beruházásból nemcsak egy új, országos jelentőségű zarándokút valósul meg, hanem új munkahelyeket is teremtenek.

A Magyarországi Evangelikus Egyház igazán jelentős, országos szintű zarándokút-hálózatot szándékozik megvalósítani az Észak-Alföld régióban. A projekt hiánypótló beruházás, amely a Közép-Dunántúlon megvalósuló, evangelikus kötődésű zarándokúthoz szervesen kapcsolódik. Jelen pályázat keretében az Észak-Alföld régióban két zarándokút megvalósítására kerül sor.

A zarándokutakkal önálló, komplex szolgáltatást nyújtó turisztikai attrakció valósul meg. Az érintett, részben hátrányos helyzetű helyszíneken a település egyháztörténeti, történelmi, kulturális és néprajzi örökségének kutatására és bemutatására is lehetőség nyílik. Ezzel olyan, a vallási indíttatáson túlmutató turisztikai termék jön létre, amelyet eddig hazánkban egyetlen turista- vagy zarándokút sem biztosított.

A pályázat keretében evangelikus templomok – Debrecenben, Kőcsén, Mezőtúron, Nagycserkeszen, Nyíregyházán – és a nyíregyházi zarándokszálláshely újul meg, valamint 150 kilométer zarándokútvonal kijelölt nyomvonalának felfestését végzik el.

A zarándokutak megvalósításának és üzemeltetésének elemei a következők: útvonalfestés • bemutatóvitrinek beszerzése • kerékpártárolók és -támaszok telepítése • önálló weboldal létrehozása • felhasználói mobil alkalmazás létrehozása • kedvezménykártya kiadása • internetkioszk telepítése • történészi, muzeológiai adatgyűjtés • útikönyv létrehozása • dokumentumfilm forgatása • fotódokumentáció készítése • minősítési rendszer kialakítása.

A projekt üzemeltetését a Magyarországi Evangelikus Egyház keretében önálló szervezeti egységként működő központi iroda fogja koordinálni. Az operatív üzemeltetést 1 fő regionális koordinátor, 2 fő értékesítési, marketing- és adminisztratív munkatárs, 1 fő zarándokszálláshely gondnok-vezető, 1 fő takarító-kisegítő személyzet, 1 fő túravezető és 1 fő szezonális kisegítő munkatárs fogja végezni – a projekt keretében teremtett új munkahelyek betöltőiként.

A projekt összes elszámolható költsége 412 656 279 Ft, az igényelt támogatás 391 323 637 Ft.

A fejlesztésekről bővebb információt a www.evangelikus.hu oldalon olvashatnak.

FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!

Életünk filmjei

► *Az Evangelikus Élet* hasábjain (az ez évi 2. szám 10. oldalán) már olvashattunk a *Srácok és a Leviatán* című filmekről, amelyeket a 2014-es év legsikeresebb alkotásaként könyvelhetünk el. A közönség fokozott érdeklődése, illetve a szakmai elismerések tömkelege (Golden Globe, díjak Berlinben, Cannes-ban, jelölések stb.) mellett persze felvetődhet a kérdés, hogy vajon mi juttatta az idei Oscar-díj jelöltje közé az egyébként merőben más szemléletű készítőket.

A *Srácok* különleges forgatástechnikája, amellyel Richard Linklater a filmtörténetben első ízben kísérli meg a valósan múltó idő leképezését, mindenképpen figyelemre méltó újítás. A tizenkét évig nyomon követett (és az életben is ugyanennyi évet öregedett) szereplők – akik közül többen ezzel a mozgóképpel párhuzamosan nőttek fel – különleges időutazásnak lehettek részesei, amikor visszazték az összevágott felvételeket, a nézők pedig ennek apropóján saját életük filmjét is visszaporgethették egy-egy jelenet erejéig.

Érdekes, hogy a kilencvenes évek elején született főszereplő az úgynevezett Y-generáció – vagyis egy képernyő előtt felnövő nemzedék – tagjaként „él” egy virtuális, valamint egy valós térben (lásd a forgatókönyv számítógépes, facebookos utalásait) – nem melleleg éppen ennek a filmnek is köszönhetően.

Andrej Zvjagincev *Leviatánja* ehhez képest klasszikus filmezési módszert alkalmaz. Jó bibliai történetét mégis a mai modern korba helyezi, ahol a személyes kálvária mögötti társadalmi kizsákmányolás lesz a meghatározó szervező elem. Mégsem érezhetjük idejétmúltnak sem a megközelítésmódot, sem pedig azt az evangéliumi (meta)történetet, melyet a szereplők mintegy profán passiójátékként kénytelenek végigjátszani. Hiszen a figyelem mindvégig fennmarad a korántsem könnyen emészthető jeleneteket nézve, amelyek valamiképpen mindig túlmutatnak magukon, ugyanakkor magukba is fulladnak – újra és újra rámutatva a vigasztalan emberi szenvedés értelmetlenségére, pontosabban az értelmetlen, szüntelen szenvedéseket kísérő isteni csendre.

A legjobb film és a legjobb idegen nyelvű film kategóriában Oscarra jelölt, de számos más díjjal jutalmazott

mozgóképek közti különbségek (amerikai/európai filmnyelv, közönségfilm/művészfilm kategóriák stb.) talán szembetűnőbbek, mint a hasonlóságok. Mégis érdemes egymás mellé helyezni azokat az idősíkokat, amelyek a kétféle rendezői elvet és színészvezetést meghatározzák, és elgondolkodni azon, hogy vajon miért lehet ilyen erős hatással a nézőkre egy ennyire „időhöz kötött”, illetve egy ennyire „időtlen” moziélmény.

A mulandóság szinte kérdések nélküli filmre vitele vagy egy múlhatatlan kérdés kérlelhetetlen filmbeli feltétele közvetíthet-e ugyanolyan fontos üzenetet?

A *Srácok* nem gondtalanul, mégis viszonylag zökkenőmentesen, mondhatni, átlagosan kamasszá erő vagy a *Leviatán* túl korán felnőni kényszerülő, magába zárkózó, végletekig kisemmizett kisfiúja áll-e közelebb hozzánk?

Nyilván nem a februári díjazás ismert kimenetele dönti el ezeket a kérdéseket. Inkább az, hogy milyen a mulandóshoz való viszonyunk. Vagy hogy van-e fogalmunk az isteni időtlenségről. Meg arról, hogy virtuális vagy valós térben élünk-e. És legfőképpen arról, hogy mi hogyan forgatnánk le életünk filmjét.

■ PAPP MÁTYÉ

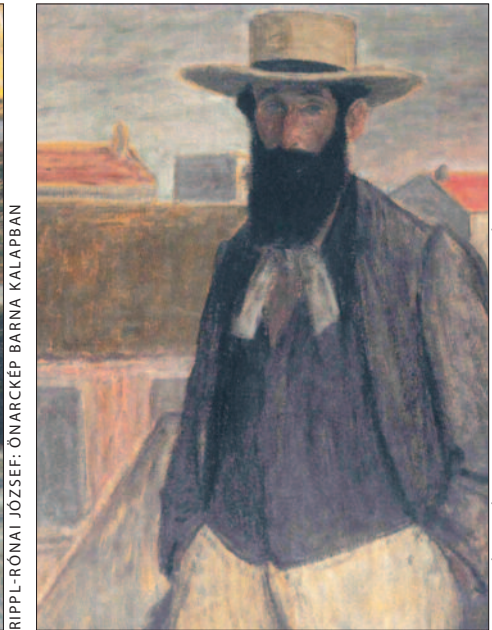
Párizsi barátság

Kiállítás a Magyar Nemzeti Galériában: Rippl-Rónai és Maillol

Két művész, Párizsban kötött barátság a modern művészet születésekor. Egy magyar és egy francia. Egy festő és egy festő, grafikus, szobrász. Egyikük dunántúli kisvárosból, Kaposvárról, a másik egy katalán faluból, Banyuls-sur-Merből. A Magyar Nemzeti Galéria *Rippl-Rónai és Maillol – Egy művészbarátság története* című kiállítása ezt a két kivételes embert mutatja be, külön-külön és egymás köz-

Ugyancsak 1902-ben volt Maillol első gyűjteményes kiállítása, ahol szobrászként is sikerrel mutatkozott be, és egyre elismertebb, kora egyik legfontosabb francia művésze lett.

Rippl-Rónai és Maillol ezután személyesen már csak egyszer találkozott, amikor a magyar festő 1914-ben Franciaországban járt. Mély barátságuk azonban Rippl-Rónai 1927-ben bekövetkezett haláláig megmaradt.

RIPL-RÓNAI JÓZSEF: ÖNARCKÉP BARNA KALAPBAN

RIPL-RÓNAI JÓZSEF: ARISTIDE MAILLOL PORTREJA

leben. (A különleges tárlat április 6-ig tekinthető meg.)

„Az első pillanatban, hogy megismertem, a barátja lettem, és ő az enyém, első pillantásra oly rokonszenvesek voltunk egymásnak, hogy ettől kezdve gyakran találkoztunk, és nem hidegültünk el soha” – írta vallomában *Aristide Maillol*. 1890 körül találkoztak először, s őszinte kapcsolatuk ösztönző és termékeny volt művészi fejlődésük szempontjából.

Rippl-Rónai József 1902-ben végleg Kaposváron telepedett le. A kis házban, a gyönyörű nagy kertben naponta születtek a remekművek. Sokat dolgozott, az apró pasztellkrétákkal finom portrékat, csendéleteket, szobarszleteket készített. Tüzes, színes olajképein virágzó meggyfákat, rózsalugasokat, művész barátokat örökített meg...

A nemzeti galéria földszinti teremt kitöltő hatalmas gyűjtemény a kezdetektől végigkíséri a két művész munkásságát. Ahogyan keresték saját hangjukat, ahogyan ismertek lettek... Több műfajjal is kísérleteztek, az iparművészet felé fordultak. Szébbnél szébb szönyegek kerültek ki a kezük alól. A Rippl-Rónai tervei alapján készült *Vörös ruhás nő* a falikárpitok gyönyörű darabja. Néhány remek plakáttervet is láthatunk a tárlaton.

A legfontosabb barátságukban, hogy észrevétlenül hatottak egymásra. Rippl-Rónai franciaországi tartózkodása mélyreható változásokat hozott festészetében. A korábbi szürke-fekete színeket felváltották az élénkebb, ámbar nem ragyogó felületek. Tompa zöldek, kékek, ikonbarnák, fehérek uralják ezeket a ké-

lete felhőben állna a meztelen női test, fejét, dús hollóhaját kezére hajtja a vonalörvényben. Ugyanilyen beszédes *gróf Andrássy Tivadarné* finom, egyszerű arcképe vagy az *Apám és Piacsek bácsi vörösbőr mellett* című alkotás kettőse. Utolsó önarcképén, agyvérzése után, a krétanyomok esendő botladozása közepette is átsüt a nagy személyiség ereje.

Amikor többórás nézelődés után kijön az ember a zsúfolt termeken át, érzi, hogy gazdag ajándékkal tér haza. Büszkén állapítja meg, hogy kedves festője, Rippl-Rónai sok klasszissal jobb francia barátjánál. Finom krétaarcai életre kelnek a varázsló kéz nyomán. Míg a többiek festenek, és elhalványulnak, addig a magyar mester munkái általragyognak időn és évszázadokon.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

NAGYCSÜTÖRTÖK – 1KOR 11,(17-22)23-29(30-34A)

Hitet erősítő felütés

A liturgikus hagyomány a húsvéti három szent nap egyfajta felütéseként tartja számon nagycsütörtök fehér oltárterítős ünnepét. Ünneplésének eredete legkésőbb a 4. századra nyúlik vissza. Éppen ezért szomorú, hogy nem egy templomunkban – bizonyíthatóan tőlünk idegen, puritán, illetve református befolyásnak „köszönhetően” – egyáltalán nem is ünneplik, nem tartják számon a nagyheti „események” között! Pedig ahogyan nagypéntek nélkül nincs húsvét, úgy nagypéntek sem képzelhető el nagycsütörtök nélkül. A nagycsütörtöki ünneplés hiányában aligha élheti át reménységgel a hívó közösség nagypéntek és nagyszombat mélységét, amikor a feltámadás fényei még igencsak elrejtetten pislákolnak.

Nagycsütörtökön Jézus búcsúzik az övéitől, halálos útra készülődik. Előtte azonban gazdagon megajándékozza őket: elmondja nekik, hogy amikor távol van tőlük, akkor is velük marad. Mégpedig az oltáron nekik kínált testében és vérében, amely valójában az a test, amely értük áldozati bárányként fog feláldoztatni a kereszten, illetve az a vér, amely ennek az áldozatnak a során kiontatik, eltörölve a bűnt.

Isten legnagyobb ajándéka, az oltáriszentség rádöbrent bennünket az értünk önmagát áldozó Megváltó jelenlétének valóságára!

Jézus Krisztus nem egyszerűen érzelmes nosztalgiaázásra késztető emlékeket hagyott maga után népének, hanem önmagát! Ha pedig mégis belelemélyednénk az egyház történetébe, világosan kell látnunk, hogy az igaz tanítás és a tévelygések közötti „frontvonalak” nem ott húzódnak, hogy egy vagy két szín alatt szolgál-tatjuk-e ki a szentséget, hanem ott, hogy vajon valljuk-e Jézus Krisztus testének és vérének valóságos jelenlétét az oltárra helyezett kenyérben és borban – ahogyan azt ő maga nemcsak Pálra, de mindannyiunkra örökül hagyta –, vagy pedig tagadjuk, esetleg valamilyen feltételhez kötjük-e a megvalósulását. Hiszen az utolsó vacsorának Pál apostol által már magától az Úrtól átvett hagyományában olyan világosan kirajzolódik a valóság! Ahogyan azt *Luther* maga is látta, amikor 1529-ben – akarata ellenére – egy fejedelmi óhaj sürgetésére leült vitatkozni *Zwinglivel* és más református hittudósokkal: a vita végén úgy állt fel az asztaltól, hogy aki nem vallja Krisztus valóságos jelenlétét a szentségben, az eretnek.

Nem az ad-e biztonságot, reménységet, vigaszt Krisztus népének, hogy Urunk nem a távolból, a magas mennyekből figyel és „szurkol” az övéinek, hogy éljék túl a megpróbáltatásokat, hanem velünk van? Nem az teszi-e istentiszteletté, Urunk bennünket megtisztelő, meg nem érdemelt látogatásává templomi ünnepeinket, hogy értünk feláldozott testében, értünk kiontott vérében Jézus Krisztus önmagát kínálja nekünk az oltár szentségében?

Isten legnagyobb ajándéka, az oltáriszentség rádöbrent bennünket az egyház közösségének mindent felülmúló valóságára!

Nagycsütörtök igéjét olvasva nem feledkezhetünk meg arról, hogy Korinthusban egy éppen mély válságát elszenvedő közösség ülte körül az akkor még a közönséges esti étkezésnek is helyet adó úrasztalát. Szakadások voltak közöttük, és amint Pál beszámol róla, nemcsak a szentséget, de

NAGYCSÜTÖRTÖK IGÉJE

egymást sem becsülték úgy, ahogyan az elvárható lett volna.

Mi egyéb tarthatna egyben egy ilyen veszélyeztetett közösséget, ha nem az a szentség, amely Krisztus testének, az egyháznak az egységét ábrázolja ki? És mi óvna meg a ma az oltár előtt térdeplő híveket a rájuk leselkedő veszedelmektől, ha nem az, hogy – a liturgia szavai szerint – az angyalokkal, az üdvözültek, vagyis a szentek mennyei seregével és a földön küzdő egész egyházzal együtt ünnepelhetik a Krisztus-test megbonthatatlan-ságát Krisztus testének testvéri egységet ígérő és megvalósító szentségében?

Nagycsütörtökön szembesülünk azzal, hogy a kereszténység napjainkban divatos, „nagykorú” formájában sem magánügy: aki Krisztus-hitet kap, az a Krisztus-testnek is részévé lesz. Azért is, hogy elhordozza a másik gyengeségeit, és azért is, hogy az ő gyengeségeit elhordozzák a többiek. Az úrvacsorában nem kevesebbet élhetünk át, mint az egyház egyetemességének, a katolicitásnak a titkát!

Isten legnagyobb ajándéka, az oltáriszentség rádöbrent bennünket méltatlanságunkra, a kereszten valósággá lett szabadításra való teljes rászorultságunkra!

A szentség tehát leleplez, éppen úgy, ahogyan leleplezte annak idején a korinthusi bűnösöket is. Csupán az önmagunkat Istennel egyenrangúvá álmódó önteltség torzította úgy az úrvacsorával kapcsolatos tanítást az elmúlt századok során, mintha valamiféle előkészülettel, gyónással és feloldozással méltóvá válnánk e szentség vételére.

Ezzel párhuzamosan sok templomunkban hetek is eltelnek, mire legalább az istentisztelet megtört, „füg-gelékéként” kegyeskedünk egyáltalán ünnepelni Krisztus testének és vérének a szentségét...! Adott esetben még a szentség szereztetésének ünnepén, nagycsütörtökön sem... Holott ezt az ünnepet a középkor elején még úgy is emlegették, mint *Natale Calicis* (a kehely születésnapja), *Dies Calicis* (a kehely napja) vagy *Feria quinta in Coena Domini* (az úrvacsora csütörtöke).

Nem arra a bűnünkre derít fényt mindez, amely semmiben sem marad el az egymást semmibe vevő korinthusiak gyalázatától: tudniillik hogy nem becsüljük a legszentebb égi ajándékot? És ez nem annak a jele-e, hogy nem vesszük komolyan bűnös voltunkat, a Krisztus keresztjén megjelent kegyelemre való rászorultságunkat? Amely bűnre megint csak egyetlen módon találunk bocsánatot: Urunk értünk adott testében és értünk áldozott vérében.

Nagycsütörtök fehér ünnepe készítsen fel bennünket nagypéntek büntörlő áldozatára, és erősítse meg reménységünket a velünk lévő Úr közelségével!

■ TUBÁN JÓZSEF

Imádkozzunk! Hálát adunk neked, Istenünk, Fiad szent testéért és véérért, amelyet ő a kereszten megmentésünkre áldozott, és amelyben ígérete szerint velünk van, hogy már ebben a világban megízleljük örök üdvösségedet. Ámen.

KALVÁRIA SZOBORCSOPORT TÁTÁN, SCHWEIGER ANTAL 1770 KÖRÜL ALKOTÁSA – FOTO: ROCHLITZ ISTVÁN

NAGYPÉNTEK – 2KOR 5,14-21

Hogyan szorongat Krisztus szeretete?

Pál érvelése arra a nagyon egyszerű elvre épül, hogy minden esemény, minden cselekedet elindít egy folyamatot. Még hozzá minden cselekedet a maga súlyának megfelelő következményt vonz. Bedobunk egy kavicst a vízbe, és körülötte körökben hullámszik a felszín. Meglökök egy ingát, és az kileng. Bántok valakit szóval vagy tettel, ezért az bosszús lesz. Ám ha segíték rajta, akkor hálás. „Jó tett helyébe jót várj” – ismerjük a mesebeli anyóka bölcsességét.

Sajnos az emberi valóságban ez gyakran mégsem érvényesül. Sőt nagyon sokszor találkozunk hálátlansággal vagy azzal a jelenséggel, hogy valakiből épp a másik ember jóindulata vált ki agressziót. Talán azért, mert tévesen gyengeségként értelmezi az előzékenységet.

Áldozatává válhat ennek egy vajszívű szülő, aki alig mer nemet mondani kamaszodó és egyre nagyobb anyagi és szabadságigényekkel elől-ló gyerekének, aki nemcsak nem köszöni meg, amit kap, hanem pimasz megjegyzéseket tesz, és hátat fordít neki. Megtörténhet ez egy engedékeny munkahelyi főnökkel is, akit beosztottai a háta mögött kigúnyolnak, és úgy élnek vissza a jóindulatával, ahogy csak nem szégyellik. Megtörténhet bármelyik jóhiszemű emberrel, aki gyanakvás nélkül ad nagyobb összegű kölcsönt a bizalmába férkőző szomszédjának, akinek esze ágában sincs megadni azt.

Megtörténhet veled is? Vagy tán épp azok közé tartozol, akik másoknak okoznak csalódást?

Szorongatni nem a naiv hitelező szokott, hanem a ravasz és rosszhiszemű uzsorás. Nem az engedékeny munkahelyi főnök fenyeget kirúgással, hanem az amúgy is kibírhatatlan zsarnok. Nem a valóban szerető és áldozatot vállaló szülő tesz szemrehányást a gyerekének, hanem az olyan önimádó, akinek a személyisége büntudatkeltő stresszforrás.

Hogyan szorongathat hát Krisztus szeretete? Épp az előbbi példákból érthető legjobban, hogy ez nem valami fojtogató szorítás, hanem józan belátásból fakadó, természetes következmény, amit az apostol helyénvaló módon használ fel logikus érveléséhez. Nem szorongat, legalábbis nem fenyegető vagy ellenséges módon. Sokkal inkább arról van szó, hogy Pál szeret-

né kiemelni annak a ténynek a nagyságát, amelynek a jelentőségét mi, emberek a rossz természetünk miatt hajlamosak lennének figyelmen kívül hagyni. Hiszen Krisztus nem kevesebbet tett, mint az életét áldozta értünk. Tehát a legtöbbet, legnagyobbat adta, amit bárki adhat, bárki tehet a másikért. A legvégsőig elment a megmentésünk érdekében.

A jóérzésű emberből elfogódottságot vált ki, ha azt látja, hogy a másik életében miatta következett be valamilyen veszteség. Ha ez ráadásul abból ered, hogy a másik áldozatot hozott érte, akkor ez hálára indítja, és lehetősége szerint igyekszik mé-

NAGYPÉNTEK IGÉJE

tóképpen viszonzni az irányában tett gesztust. Egy ajándék, egy ingyen fuvar, egy nagyvonalú és viszonzást nem váró segítő cselekedet, de végső esetben még az alamizsna is arra indít, hogy legalább megpróbáljak valamikétt törleszteni.

A világirodalomban, de talán a történelemben is gyönyörű példákat találhatunk arra, amikor valaki harc közben megmenti a másik életét, amiért az egy életre a lekötelezettjének tudja magát; vagy legalább egyetlen olyan alkalomig jótévője szolgáljaul szegődik, amíg ő maga is képes lesz megmutatni egy kritikus helyzetben tanúsított bátorságát, odaszánását, hogy ne mondjam, amíg ő is meg nem menti egyszer a másik életét, és ezzel mintegy kiegyenlíti a képzeletbeli számlát.

A halál azonban olyan nagy veszteség, amelyet semmivel nem lehet ellensúlyozni. Értelmetlenné, selejtesé minősül mellette minden emberi törekvés, amely megpróbál a nyomába jutni, felérni hozzá, pláne túlteni rajta. Mint amikor valaki elveszíti a legdrágábbat: szülő a gyereket, szerelmes a hitvesét, és ettől kezdve értelmetlennek és üresnek érez mindent, ami körülveszi. Értelmetlennek érzi az egész életét.

Ha valami, akkor ez olyan, ami szorongató, sőt fojtogatóan szorongató, és nem hagyható figyelmen

kívül. Aki átéli ezt, az a lehető legkövetlenebbül érintett benne, ezért nem tudja lerázni magáról, nem tudja hárítani, mint valami hamis vádat vagy tévképzetből eredő büntudatot. Nem oldhatja fel fájdalomcsillapítóval vagy nyugtatóval. Ezzel kel, ezzel fekszik. Álmában is ez jár a fejében. Mert ez nem beteges képzelődés, amelyből ki lehet vagy ki kell gyógyulni, hanem élete legvaskosabb és legfontosabb ténye.

Krisztus szeret engem, és azon az áron is kész volt megmenteni, hogy meghalt értem. Ettől kezdve semmi másnak nincs értelme – Krisztuson kívül. Ha úgy élnék, hogy nem veszek tudomást Krisztusról, az egyet jelentene az élet tagadásával. Mert ő az, aki nemcsak szeretett, hanem most is szeret. Ő az, aki nem bánta meg, nem vonta vissza az értem vállalt veszteséget. Ő az, aki nem tesz szemrehányást. Ő az, aki nem akarja kiegyenlíttetni velem a számlát. Ő az, aki nem akarja, hogy viszonzásul én is megmentsem őt, hogy feláldozzam érte magam. Ő az, akivel meghalni is jobb, mint élni nélküle.

Nem kell azonban nélküle élnem. Ő ugyanis épp azért jött el, hogy benne életem legyen. Ha én az ő számára ennyire fontos és jelentős vagyok, hogy a legvégsőig elment a megtalálásom érdekében, akkor mennyivel inkább fontos és jelentős számomra ő, aki nélkül teljesen felesleges és üres lenne a létezésem? Ennek felismerése a legkevésbé sem szorongató, hanem a legteljesebb mértékben felszabadító. Ezért lehet bátorságom, hogy ne béküljek ki mulandó földi sorsommal, és ne béküljek meg a mulandósággal és a földi hatalmasságokkal sem. Hanem végre megbékéljek az Örökkévalóval és az örökkévalósággal.

■ BARTHA ISTVÁN

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Többet és nagyszerűbbet adsz nekünk, mint amit legmerészebb vágyainkban elképzelhettünk. Kérünk, tedd alkalmassá gondolkodásunkat, érzéseinket arra, hogy ezt mégis felfogjuk, és mindent a te végtelen szeretetednek, túláradó jóságodból adott ajándéknak rendeljük alá. Köszönjük, hogy készítesz minket az örök életre, felkészítesz a veled való legteljesebb összehangra és békességre. Ámen.

LUTHER - KO

1. KÉP

- 1. kép:** Luther: *Ein Sermon von der Bereitung zum Sterben* (Sermo a halálra készülődésről, 1519). Eredeti címlap. A reformátor könyvecskéje – a címlapkerettől eltekintve – nem tartalmazott képeket.
- 2. kép:** Jean Gerson: *La science de bien mourir* (A jó halál tudománya, 1408). Az „ars moriendi” hagyomány műfajteremtő darabja. A haldokló lelkéért versengő angyalok és démonok a késő középkori vallásos kultúra alapvető kellékei.
- 3. kép:** A kétségbeesés kísértése. Az illusztrált ars moriendik 2/a táblája (színes fanyomatos könyv, 1460). A démonok különböző bűnök felidézésével gyötrik a haldoklót (ezeket jelenítik meg az emberalakok), az egyikük pedig (a jobb felső sarokban) a haldokló bűneinek listáját tartja a szeme elé. Mivel a másolatokat hol a dúc negatívjáról, hol a pozitív nyomatról készítették, a kép időnként „megfordult”, mint itt (vö. a 4. és 5. kép tájolását). A változtatás tudatos is lehet, mert ezzel a helyére kerül néhány részlet, amely *E. S.* mesternél eltér a szokásos ábrázolástól (vö. 6. kép).

2. KÉP

ITTZÉS GÁBOR

1519 tavaszán *Luther* megkeresést kapott *Bölcs Frigyes* szász választófejedelem egyik tanácsosától, aki a halálra való felkészülésben kért segítséget a reformátortól. *Luther* először rövid könyvajánlással hárította el a kérést, a lipcsei vita után azonban visszatért rá, és november legelején már tiszteletpéldányokat küldött a megrendelőnek a felkérés nyomán született könyvecskéjéből (1. kép). Az *Ein Sermon von der Bereitung zum Sterben* – „Sermo a halálra készülődésről” – azonnal sikerkönyv lett, és a lelkigondozói szakirodalom tanúsága szerint máig sokan olvassák. Közel fél évezredes adósságot törlesztünk, amikor ez a nagy hatású írás *Luther válogatott műveinek* 6. kötetében – terv szerint még ebben az évben – végre magyar fordításban is megjelenik.

A *sermo* olyan prédikációt jelent, amely nem egy bibliai szöveget értelmez, hanem egy témát fejt ki, és gyakran eleve nyomtatásban való megjelenésre szánták. *Luther* szövege sem hangzott el szószéki igehirdetésként, hanem azonnal nyomdába került a kézirat. A halálra felkészítő könyvecskéknak a reformáció idején már évszázados hagyományuk volt; *Luther* sermója is ebből táplálkozik, ugyanakkor alaposan meg is újítja.

A középkori örökség

A műfaj neve, amelyben a *Bereitun*g gyökerezik, latin szakszóval *ars moriendi*, vagyis a meghalás művészete (avagy tudománya vagy mester-sége). Egyik legkorábbi példája a *Canterburyi Anzelmnek* (11. sz.) tulajdonított, úgynevezett „Anzelmi kérdések” című rövid írat, legfontosabb darabja pedig *Speculum artis bene moriendi* („A jó halál – pontosabban a jól meghalás – művészetének tükré”) címen a 15. század elején keletkezett. Ennek szerzője ismeretlen, de azt tudjuk, hogy hátterében *Jean Gersonnak*, a párizsi egyetem kancellárjának és kora egyik legbefolyásosabb teológusának néhány évvel korábban írt műve áll (2. kép).

A *Speculum* alaptétele, hogy a halál Isten előtt értékes lehet, de fel kell rá készülni. Ehhez kíván segítséget nyújtani a könyv. A 2. fejezetben például a haldoklóra leselkedő öt kísértést foglalja össze, egyszersmind az ellentétpárjukat is megnevezi. Ezek a hitetlenség, a kétségbeesés, a türelmetlenség, a gőg és a múló javak, ellenszerük pedig értelemszerűen a hit, a remény, a türelem, az alázat és a lemondás.

A következő fejezetek a halálos ágy körüli helyes magatartásra tanítanak. A haldoklót hite megvallásához igyekeznek hozzásegíteni, a megfeszített Krisztus példájának követésére és a megfeszített Krisztusról való meditációra biztatják, valamint számos imádságot tartalmaznak mind a haldokló, mind az öt kísérők számára. Mindeközben a Biblián kívül rengeteg egyéb tekintélyt is idéznek az ókori filozófusoktól az egyházatyákon át a középkori szentekig, tudósokig és pápákig.

A *Speculum* 2. fejezete a 15. század közepén önálló életre kelt úgy, hogy a szöveg tizenegy képpel egészült ki. Ezek közül öt pár a *Speculum* 2. fejezetében tárgyalt kísértések – és ellenpárjuk – illusztrációja (3–4. kép), az utolsó pedig a kísértések feletti végső győzelmet ábrázolja, amint a

A meghalás

A középkori „ars moriendi” hagyomány

halál pillanatában távozó lelket az angyalok befogadják. A könyv népszerűségét bizonyítja, hogy a met-szetsorozatnak több mint egy tucat változata maradt fenn.

A sermo bevezetése

Luther húsz szakaszra tagolja rövid írását. Az első öt alkotja a bevezetést, amelyet három nagyobb téma követ. A reformátor először nagyon röviden beszél a halálra készülő testi és lelki

idéz tekintélyes forrásokat, és sokkal közvetlenebb hangon szólal meg, mint elődei.

Reformátori képmeditáció

A hatodik szakasztól az első nagy tematikus egységben a szentségek erejét azon keresztül láttatja *Luther*, hogy megmutatja, milyen hatalmas fenyegetéssel szemben vannak segítségünk. A haldoklóra törő kísértéseket három képben foglalja össze,

3. KÉP

búcsúzásáról (1–2. szakasz), a haldoklónak azonban már nem azzal kell foglalkoznia, amit hátrahagy, hanem az előtte álló úttal. A harmadik bekezdés néhány erőteljes képpel átértelmezi a halált. Olyan az, mint a szülőcsatorna, amely szűk, szoros és sötét, de az életre és a korábbinál összehasonlíthatatlanul tágabb és szebb világra vezet. Erre az útra azonban fel kell készülni, aminek legjobb eszköze a szentségek vétele (4.), a szentségek pedig tiszteletet érdemelnek, amelynek kulcsa a hit (5.).

A sermónak ez a bevezető része sok szempontból rokonítható a *Speculum* 1. fejezetével. *Luther* is a halál értelmezésével, isteni rendbe illesztésével indítja a gondolatmenetet, nála is az utóbbi alapozza meg a rémisztő kilátás átértékelését, és ő is hangsúlyozza, hogy a meghalásra fel kell készülni. A szentségek és a hit kétségtelenül sokkal markánsabban jelennek meg a bevezető részben *Luthernél*, mint az öt megelőző szerzőknél, bár a hit megvallásának fontosságát a középkori szövegek is hangsúlyozták, sőt olyan is akad közöttük, amely viszonylag jelentős teret szentel az oltáriszentség vételére való felkészítésnek. Fontosabb eltérés, hogy *Luther* néhány bibliai verstől eltekintve egyáltalán nem

amelyeknek egy-egy szakaszt szentel. A halál képe hűtlenné tesz Istenhez (6.), a bűn pedig reménytelenségre taszít (7.), míg a pokol – amelyet *Luther* az eleve elrendelés kérdésével azonosít – figyelmünket Isten szeretetéről a haragjára irányítja, és így elveszünk (8.).

A párhuzamok a *Speculum* 2. fejezetével nyilvánvalók. Szerkezetileg is hasonló helyen bukkann fel a két szövegben ugyanaz a téma, és mindkét esetben ez a legnagyobb terjedelmű egység. Az első két kísértés – a hitetlenség és a kétségbeesés – is közös a két szövegben. Amikor a reformátor *képekről* beszél, valószínűleg az illusztrált ars moriendik általánosan ismert fanyomataira is gondol (3. kép). Ezekkel egész közeli ikonográfiai párhuzamokat is megfigyelhetünk a következő szakaszokban.

A magunk erejéből nem vagyunk képesek legyőzni a kísértés kárhozatba döntő képeit (9.). A megoldást az jelentheti, hogy újrakerezzük a halál, bűn és pokol képét, és nem önmagukban, hanem Krisztusban tekintünk rájuk. A halálra Krisztusban és szentjeiben kell néznünk, akik legyőzték (10.).

Az illusztrált ars moriendik második képén nemcsak egy angyal, hanem a szentek végeláthatatlan sora áll az ágy

N F E R E N C I A

s művészete

gyomány megújítása Luthernél

mellett, a hit vigasztalását nyújtva a haldoklónak. A bűnt nem a bűnösökben, hanem a kegyelemben, vagyis a keresztre feszített Krisztusban kell szemlélni (11.), a poklot pedig Krisztus mennyei képében, aki értünk pokolra szállt (12.). A második kísértés kapcsán a *Speculum* 2. fejezete is a megfeszített Jézusra irányítja a figyelmet, a fanyomatos könyvek képein pedig a jobb lator keresztre feszített alakja idézi fel a Golgotát (4–5. kép).

A halálos ágyon
A sermo következő nagy egységében Luther a szentségek kérdéséhez tér vissza. Először is azt hangsúlyozza, hogy Isten cselekszik bennük (15.). Ezért kell a szentségeket tisztelnünk, aminek a legfőbb – sőt egyetlen – módja a hit (16.). Ha nem hiszünk, minden hiába, a legmennyeyebb jel sem ér semmit. Ez azt is jelenti, hogy a szentségek vétele megerősítheti a haldoklót, de nem nélkülözhe-

A huszadik rész úgy foglalja össze a sermo legfontosabb gondolatait, hogy egyszersmind hat pontban össze is gyűjti Isten ajándékait, amelyekkel a halálra készülőt segíti. Luther itt is egyes szám második személyben fogalmaz. Isten neked adja az élet, kegyelem és megváltás képeit a bűn, halál és pokol képei ellen. Bűnödet, haláloedat, poklodat Krisztusra veti, aki legyőzi őket. Kísértéseidet Krisztusra hárítja, aki megtanítja, hogyan állj meg azokban. Biztos jelet ad – a szentséget –, hogy minden kétségtől megszabadítson. Megparancsolja angyalainak és a szenteknek, hogy figyeljenek rád, és fogadják be a lelkedet. Neked pedig megparancsolja, hogy imádkozz, és legyél biztos abban, hogy meghallgat. Ha ezért az irgalmáért dicsérijük és szeretjük Istent, az is nekünk válik a javunkra, „mert a szeretet és a dicséret nagyon megkönnyíti a halált” (20.).

A megújított hagyomány
Halálra felkészítő sermójában Luther messzemenően támaszkodott a középkori „ars moriendi” hagyományra. A kapcsolódásokat számos részletben láttuk. A haldoklóra törő kísértések tárgyalása mind tartalmában, mind módjában – képek és ellenképek során keresztül – éppúgy összeköti a középkori és a reformátori hagyományt, mint a megfeszített Krisztusról való meditáció motívuma vagy a haldokló számára passiójában követendő példát is mutató Jézus alakja.

A középkori ars moriendik bizonyos elemei azonban feltűnően hiányoznak Luthernél. Nem idéz például Biblián kívüli tekintélyeket, és teljességgel mellőzi a haldokló körül jelen levőknek szóló iránymutatásokat. Ezek fontos különbségek, a legnagyobb újdonság mégis inkább abban mutatkozik meg, ahogy Luther feldolgozta a megörökölt-átvett témákat.

A hit nála központi, szinte kizárólagos szerepet játszik. Újraértelmezi a szentségeket, és új értelmezést ad a szentek közösségének is. A reformátor átütő retorikai erővel valóítja meg egyedül Krisztusra mutató teológiai programját. Nem engedi, hogy az olvasó bármi másra fordítsa figyelmét. Páratlan kitartással és leleménnyel állítja szeme elé új meg új formában mindig ugyanazt, a kísértéseit elszenvető, a halált érte, a sermóban megszólított olvasóért is legyőző Jézus Krisztust.

A megfeszített példájának követése nem külső cselekedetekben, hanem Istenre hagyatkozó bizalomban, hitben valósul meg. Éppen ebben az önátadásban válnak valósággá és személyes bizonyossággá, hogy Isten szeretetétől még a halál sem választhat el.

Mindez meghatározza a meghalás lutheri művészetét, de messze túl is mutat azon, hiszen a Biblia, a hit, a kegyelem és legfőképpen Krisztus kizárólagossága – a négy reformátori *sola* – egész teológiájának legfontosabb hangsúlyai közé tartozik. A halálra készülődésről írt sermo pedig szervesen illeszkedik a reformátori életműbe, amely nemcsak a teológia tudományának, hanem a kegyesség gyakorlatának megújítását is szolgálta.

A szerző a *Semmelweis Egyetem Metálhigiéné Intézetének egyetemi docense. Az előadás elhangzott a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban február 6–8. között nyolcadik alkalommal megrendezett Luther-konferencián.*

4. KÉP

5. KÉP

4. kép: *A remény vigasztalása a kétségbeesés ellen.* Az illusztrált ars moriendik 2/b táblája (színes fanyomatos könyv, 1475). Bocsánatot nyert nagy bűnösök – a jobb lator, az alabástromtégellyel a magdalai Mária, akit a Jézust olajjal megkenő asszonnyal azonosítottak, és a kulcsról és kakasról felismerhető Péter apostol, illetve az ágy lábánál a megtérése pillanatában ábrázolt Pál apostol – erősítik a haldoklót, és hirdetik számára a bűnbocsánat valóságát.

5. kép: *A remény vigasztalása a kétségbeesés ellen.* E. S. mester rézmet-szete (1450 körül). Ez a tizenegy képből álló sorozat lett minden későbbi illusztráció előképe. Jól felismerhető, hogy a középen látható fametszet (4. kép) ennek a mintáját követi, és a tájolását is megtartja.

6. kép: *Győzelem minden kísértés felett a halál óráján.* Az ars moriendit illusztráló képsorozat utolsó, páratlan darabja (színes fanyomatos könyv, 1475). A haldoklót a megfeszített Krisztusról való meditáció erősíti, míg végül a testéből távozó lelkét az angyalok kísérik a mennybe. – A tájolás eltér E. S. mesterétől (vö. 3. és 5. kép), de így a haldokló – helyesen – a jobb kezében tartja a gyertyát, továbbá János és Mária alakja is a hagyománynak megfelelő oldalra kerül a kereszt tövében.

6. KÉP

Oratio œcumenica

Örökkévaló Isten, mennyei Atyánk! Magasztalunk kegyelmes szeretetedért, melyet egyszülött Fiad keresztjében mutattál meg nekünk.

Kérünk, nyisd meg szívünket, hogy nagy szeretetedet látva ne önmagunknak éljünk, hanem az értünk meghalt és feltámadott Fiadnak, Jézus Krisztusnak. Ne engedd, hogy kárba vesszen rajtunk Megváltónk drága vére. Újítsd meg életünket nagy szeretetteddel, bűnbocsátó kegyelmeddel.

Irgalmadba ajánljuk gyülekezetünket, egyházunkat, az egész kereszténységet. Bocsásd meg, ha bennünket látva sokan elfordulnak tőled, mert öemberünket nem tudjuk levetkőzni, és újból és újból elesünk a kísértések között. Szentlelkeddel te formáld bennünk az új embert, hogy életünk mindenkinek hirdesse megváltásod örömhírét.

Könyörgünk hazánkért, nemzetünkért és minden népért szerzte a világban. Áldd meg a vezetőket, hogy hatalmukat akaratod szerint használják, ne saját hasznuk, hanem

a másokért való szolgálat vezesse döntéseiket. Fékezd meg a haragot és a gyűlölködést az emberek között, és vezesd egymáshoz az embereket a községekben, az országban és a népek és nemzetek között.

Könyörgünk a hajléktalanokért, az otthonaiból elűzöttekért, a szenvedőkért, a betegekért és mindazokért, akik értük aggódnak, és velük együtt szenvednek. Te vigasztal meg minden szenvedőt Jézus Krisztus keresztjével. Add, hogy erőtlenségeikben a kereszthalálon is diadalmaskodó ereje adjon támaszt minden szeretetkoldusnak. Indítson szereteted minden embert lehetőségei szerint melléllni a rászorulóknak és felkarolni a szenvedőt.

Hallgass meg minket, Urunk, és ne fordulj el tőlünk szívünk keménysége miatt! Könyörülj rajtunk, hogy szent Fiad halála mindannyiunknak életet és üdvösséget hozzon! Hallgass meg bennünket szent Fiad, a mi Urunk, Jézus Krisztus által, aki meghalt értünk, és feltámadt, és él örökkön-örökké. Ámen.

KEZEK KERESZTÚTJA. Nagyheti ajándékként veheti át a ménfőcsanaki evangélikus gyülekezet azt a „keresztutat”, amelynek stációin *Miletics Katalin* Janka szobrászművész domborművei segítik felidézni a nagypénteki eseményeket. *Árvai Violetta* ösztönzésére az egyházközség lelképásztora, *Percze Sándor* írt hozzájuk ihletett meditációkat, a Luther Kiadó pedig – *Kezek keresztútja* címmel – igényes kötetben tárja az érdeklődők elé az immár egybeforrt munkát.

A hagyomány a 16. századra alakította ki a Via dolorosának, a fájdalmak útjának a tizennégy állomását. A keresztútjárás lényege, hogy zarándokai minden stáció mellett megállnak, ott rövid elmélkedést tartanak, és imádkoznak. Így követik jelenetről jelenetre testben és lélekben Jézus útját a keresztre. Evangelikus, protestáns oldalról nézve a keresztút: nagypéntek tizennégy képben.

NAGYSZOMBAT – 1PT 3,18–22

Meg vagyok keresztelve

NAGYSZOMBAT IGÉJE

Nem kell megtorpannunk és visszahőkölnünk akkor, amikor először halljuk vagy olvassuk ezt az igét. Igaz, a gondolatmenete elsőre nehézkesnek, fogalmazása bonyolultnak tűnik. Keressük hát meg a kulcsot, hogy ezen a nem mindenki számára érdekes ünnepen, nagyszombaton megértsük az apostol sorait, és ezen a nem mindenki számára könnyű szakaszon átrágyva magunkat eljussunk a ma nekünk szóló evangéliumig! Mert ez az ige örömhír számunkra. Kár lenne kihagyni vagy figyelmetlenül félretenni.

Nagypéntek és húsvét közötti napon vagyunk. Egyenlő távolságra a kereszttől és az üres sírtól. A bátrabak, akik nem futottak el a Koponya-hegyről, elkísérték Krisztust utolsó földi útjára, az arimátiai Józseftől „kölcsonkapott” sírhoz. A kereszten a megváltás művét elvégző Krisztus azonban továbblépett. Volt még egy útja. Alászállt a poklokra – mondjuk az *Apostoli hitvallásban*. Halálra adott test szerint, meglevenített Lélek szerint, és prédikált a börtönben lévő lelkeknek – olvassuk nagyszombat igéjében. Még mélyebbre indult, hogy a halál csendje helyett a pokol mélységét vállalja. A halál birodalmában, az elmúlás börtönében az elmúlás foglyainak prédikált.

Sok vita volt évszázadokon át az írásmagyarázók között, vajon hogy is kell értenünk ezeket a mondatokat. Volt, aki kiszínezte a pokoljárás képzeletbeli történetével, volt, aki pedig megkerülte az értelmezést, hiszen itt valami titokzatos, megmagyarázhatatlan leírás van. Próbáljuk meg a lényeget megragadni úgy, hogy egyik végletbe sem esünk!

Még a halál sem akadály a annak, hogy Krisztus prédikáljon, sőt az élet evangéliumát hirdesse. Az egyháztörténet nagyjairól szoktuk mondani, hogy még holtukban is prédikálnak. Ha rájuk igaz, mennyivel inkább igaz ez Krisztusra, aki a kereszten a halált legyőzve halt meg. S leszáll a halál mélyébe, hogy életet hozzon a halottaknak és a még élőknek. A halál lezárja az életlehetőségeket. Krisztus feltámadása óta van reménységük a minden halandók útján járóknak: ha hittel fordulnak Krisztushoz, akkor Krisztusért elnyerhetik az örök életet.

De mi van azokkal, akik Krisztus előtt éltek, és úgy távoztak a halálba, hogy mindennek vége? Nekik, akik – Péter fogalmazása szerint – „*egykor engedetlenek voltak*”, nem adatott lehetőség? Mi nem láthatunk bele Isten életről-halálról való titokzatos döntéseibe! Azonban nagyszombat igéje reménysugár lehet: Krisztus még a valóságos halál szörnyű álla-

potát is felhasználta arra, hogy prédikáljon a börtönben – például a halál fogságában – lévő lelkeknek. Krisztusban van reménység.

„...*az Igaz a nem igazakért*” – a szófordulat ismerős a liturgiából, sokszor hallottuk. Nem lehet elégszer. „...*Krisztus is szenvedett egyszer a bűnökért, az Igaz a nem igazakért, hogy Istenhez vezessen minket*” – olvassuk igénk bevezető mondatát. Arról a nagy cseréről szól ez a mondat, amely Krisztus egész megváltói munkáját átjárja. Vállalta értünk a halálbüntetést, hogy mi életre ítélték lehessünk.

Krisztus megváltó műve kapcsán Péter apostol a keresztségről beszél. A kereszténység kezdetei óta párhuzamba vonták a keresztség vizét az özönvíz történetével. A mindent elmosó, az Isten kegyelmét mégis megmutató s az új kezdetet jelentő víz...

Az Istentől eltávolodott világot átjárta a bűn. Oly mértékben, hogy a Teremtő páratlan, döbbenetes kijelentést tesz: „*Amikor látta az Úr, hogy az emberi gonoszság mennyire elhatalmasodott a földön, és az ember szívének minden szándéka és gondolata szüntelenül csak gonosz, megbánta az Úr, hogy embert alkotott a földön, és megszorodott szívében.*” (1Móz 6,5–6) Micsoda elkeseredés vezetett ide, hogy a harmóniát, jót, szépet teremtő Isten megbánta, hogy embert alkotott! Néhány prófétai panaszban hangzik hasonló, de ilyen keserű felzisszenés sehol máshol.

A válasz a kialakult helyzetben nem más, mint a világhatalmasztrófát hozó özönvíz. De Isten még keserűségében is azon gondolkodik, miként menthetné meg szépnek és jónak teremtett világát és benne az embert. Ezrek pusztulnak bele, fulladnak meg a vízben, de a vízen ott a reménység jelképe, a bárka. A víz tartja és „hordozza a hátán” a menekülés hajóját. Nekünk ez a hajó az egyház!

Péter apostol arra emlékeztet, hogy szám szerint nyolc ember menekült meg. Nem mindenki, de az élet megmenekült, és új kezdet lehetőségét kapta.

Jelzés ez Isten örök szándékáról. Ahogy jelzés volt minden jézusi csoda. Nem mindenki gyógyult meg a Názáreti közelében, nem minden halottat támasztott fel, de Jairus le-

ánya, a naini ifjú és Lázár mutatta meg, hogy Isten hatalma nagyobb a halálnál.

Jézus jelet adott. Ezek a jelek megalapozott reménységet hoztak. S amikor Jézus búcsúzik a földi valóságtól, hogy a mennyben „helyet foglalva” mindenhol és mindenki számára elérhető legyen, akkor a tanítványokra bízta a reménység különleges ajándékát, a keresztséget. A vizet, amely az ő szavával (igéjével) az öember halálát (vízbe fulladását) jelenti, de az új kezdet ajándékát kínálja. Pál a *Római levél* hatodik fejezetében részleteiben kifejti, hogy a keresztségben meghalunk Krisztussal együtt, hogy vele együtt éljünk is („*Ha ugyanis eggyé lettünk vele halálának hasonlóságában, még inkább eggyé leszünk vele a feltámadásának hasonlóságában is*” – 5. vers).

Péter apostol rögtön tisztáz egy kétezer év óta élő, újra meg újra felbukkanó félreértést: „...*titeket is megment ennek képmása, a keresztség, amely nem a test szennyeinek lemosása...*” Sem fizikai, sem lelki értelemben nem mosdatásról van szó. A kép ennél sokkal drasztikusabb: a keresztségben – ezért az alámerítés ősi gyakorlata – vízbe fullad a bűnös ember, és az újjáteremtett ember jön ki a víz alól.

Ekkora a váltás a keresztségben. Alámerül a bűneset óta génjeiben istennélküliséget hordozó ember, és előlép az Istenre hagyatkozó ember, a mennyei Atya gyermeke. Az a jézusi tanítvány, aki már nem a saját erejéből él, dönt és cselekszik, hanem a Mester tanítványaként, a mindenek Ura Krisztus követőjeként készül a nagy találkozásra, az örök együttlétre Istennel, ahol helyreáll a teremtés harmóniája. Ennek döntő és első előfeltétele a keresztség. Amelyben Isten hajlandó visszafogadni minket gyermekének.

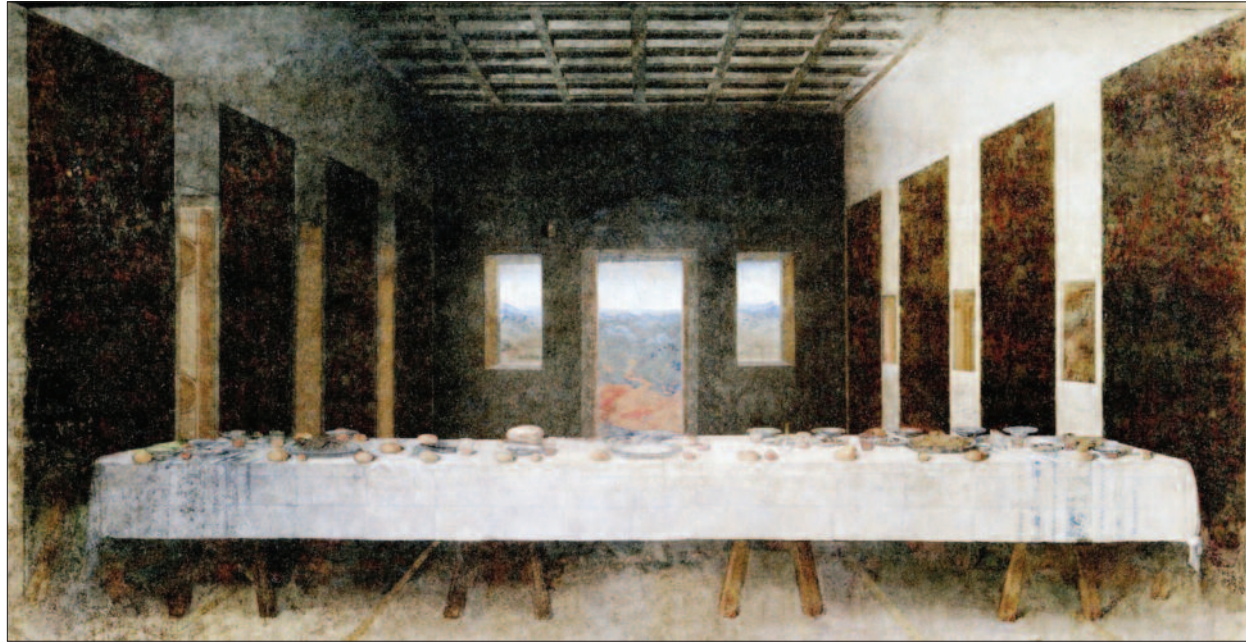
Húsvét hajnalban – amikor nagyszombat véget ér – kezdődik a legnagyobb ünnep, húsvét liturgiája. Krisztus feltámadott. A húsvéti liturgia része a keresztség és a keresztségről való megemlékezés. Nagyszombat csendje számunkra nem a sír néma csendje hát, hanem annak a lehetőség, hogy reformátorunkkal, *Lutherrel* együtt végiggondoljuk: meg vagyok keresztelve.

Ez a tény tény marad akkor is, ha megfedlekzem róla, akkor is, ha eltávolodom attól, aki újra gyermekévé fogadott. Változik a világ, változom én is, de Isten döntése nem változott meg. Az özönvíz előtt megbánta, hogy embert teremtett, de Krisztusban, az új Ádámban örömet leli. S ha bennem él Krisztus, akkor...

■ DR. HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Repülni kellett volna. Visszahőkölés helyett felülemelkedni. Miért volt akkor olyan egyértelmű, hogy csak vagy jobbra, vagy balra, vagy középen lehet menni, vagy megfordulni? Hiszen ő épp azért jött le a földre, hogy te szárnnyalhass. Őrzi léptedet, őrzi röptödet.

KÉP: JOSE MANUEL BALLESTER

Böjti képmeditáció

De már késő. Utólag hiába vagy okos. Ez a vonat elment. Ugye hiányzik ez a történet? A szereplők. Igen, még Júdás is a zavart tekintetével, egyik kezével szégyellősen

a pénzes zacskót markolva. Pláne, hogy akár te is lehetnél. Péter, aki nyilván ősz szakállas. És öreg meg tapasztalt, merthogy ő a fő apostol. A kulcsos ember. Ez lenné te?

A háromszor tagadó? A szoba üres, az asztalon a vacsora maradékai. A pohár, amelyből ő már nem iszik többé. A kovásztalan lepény morzsái, amelyek új tartalommal teltek meg azóta.

Aki legjobban hiányzik, az ő maga. Most a nevét sem mered kimondani. Nemcsak az asztalnál nincs ott, de talán a harmadik imáját is befejezte már, és harmadszor is alva talált titeket. Vigasztal, hogy nem csak téged?

Vagy maga a vacsora maradt el miattad? És ez az a felkészített szoba, ahova hiába vártak titeket? Nincs morzsa, mert nincs megtört kenyér? Nincs kehely, mert nincs, aki igyon belőle – ha utoljára is?

Repülni kéne. Azt remélni, hogy felülemelkedhetsz. Hogy elragadtatsz. És ő – mielőtt az első kortyot inná az új borból az Atya országában – rákacsint még Júdásra is. Még rád is.

Azt álmodod, hogy megtagadtad. Felébreds, és tényleg. Most kéne felülemelkedni. A vonat elment. De repülni még nem késő.

■ BARTHA ISTVÁN
Forrás: Evangélikus.hu

HETI ÚTRAVALÓ

„Ahogyan Mózes felemelte a kígyót a pusztában, úgy kell az Emberfiának is felemeltetnie, hogy aki hisz, annak örök élete legyen őbenne.” (Jn 3,14–15)

Böjt 6. hetében, nagyhétben az Útmutató reggeli s ünnepi igéi Krisztus küldetésének beteljesedését adják hírül; ő az alázatos Király, az új szövetség szerzője, a fájdalmak embere, a benne élők s az elhunytak üdvözítője. Isten Fia, „az Emberfia azért jött, hogy szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért” (Mk 10,45; LK). Jézus öt nappal a páskaünnep előtt Jeruzsálembe ment. *Palmarum*: virágvasárnap; az ünnepre jövők „*pálmaágakat fogtak, kivonultak a fogadására, és kiáltottak*”. „Hozsánna Dávid Fiának! / Örökre áldott, / ki eljött az Úr nevében, Izráel Királya, / Hozsánna a magasságban!” (GyLK 751) „*Jézus pedig egy számadárcsikóra találva, felült rá...*” (Jn 12,13.14; lásd Zak 9,9) Pál öskeresztyén himnuszt idéz: Jézus „*engedelmes volt mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig. Ezért fel is magasztalta őt Isten mindenek fölé...*” (Fil 2,8–9) S hirdeti: Isten „*a maga szeretetét mutatta meg irántunk, mert Krisztus már akkor meghalt értünk, amikor még bűnösök voltunk*” (Róm 5,8). *Luther* így összegez: „Aki hiszi, hogy bűnét és az egész világot a mi áldott Urunk hordozza, és drága véret azért ontotta, mint egyetlen bűnbak, hogy minket megigazítson és üdvözítsen, azé a bűnök bocsánata s az örök élet.” Isten beszélt Jóhhoz, ő így válaszolt: „*Eddig még csak hírből hallottam rólad, de most saját szememmel láttalak. Ezért visszavonok mindent, bűnbánatot tartok...*” (Jób 42,5–6) S népét figyelmezteti Isten: „*Rejtőzz el egy rövid pillanatra, míg elmúlik az Úr haragja!*” (Ézs 26,20) A páskaünnep előtt, vacsora közben Jézus mondta övéinek: „*Ha tehát megmostam a ti lábatokat, én, az Úr és a Mester, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Mert példát adtam nektek...*” (Jn 13,14–15) Nagycsütörtök este szerezte Jézus az úrvacsora szentségét, mikor vette a kenyeret, és szólt: „*Vegyétek, egyétek, ez az én testem, amely tiérettetek megtöretik...*” Vacsora után vette a poharat, és mondta: „*E pohár amaz új szövetség az én vérem által, ezt cselekedjétek... az én emlékezetemre.*” (1Kor 11,24.25) „*Emlékeztessé tette csodáit, kegyelmes és irgalmas az Úr.*” (Zsolt 111,4) Jézus keresztjének háromnyelvű feliratán volt olvasható ama nagypénteken: „*A NÁZÁRETI JÉZUS, A ZSIDÓK KIRÁLYA.* (...) Miután Jézus elfogadta az ecetet, ezt mondta: *Elvégeztetett! És fejét lehajtva, kilehelte lelkét.*” (Jn 19,19.30) „*Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.*” (Jn 3,16) Pál a békéltetés szolgálatát végzi: „*Krisztusért kérünk, béküljetek meg Istennel!*” Büntelen Fiát ő „*bűnné tette értünk, hogy mi Isten igazsága legyünk őbenne.*” (2Kor 5,20.21) Nagyszombat temetői csendjében kérhetjük: „*Hallgasd meg, Uram, imádságomat...*” (Zsolt 102,2) Mert „*elrendeltetett, hogy az emberek egyszer meghaljanak..., úgy Krisztus is egyszer áldoztatott fel, hogy sokak bűnét elvegye*” (Zsid 9,27–28). „Jézus, te vagy reménységem, / Te elvezetsz üdvösségre.” (EÉ 197,4)

■ GARAI ANDRÁS

Démonok

Százharminchárom napig tartott a Monarchia romjain március 21-én kiáltott „földi mennyország”. A „magyar szovjetköztársaság” alapvetően ateista bolsevizmusra épült, idült függőségnek bélyegezve bármely vallást, ámde szóhasználatával (is) feloldhatatlan önelentmondásba keveredett. Az új társadalom ígérete új hitet hozott, viszont a régi vallás fogalomrendszerével. Az istentelenek messiási szerepet öltöttek magukra, hóhérok tetszelegtek a próféták szakállával. Hitték, hogy nemcsak elhivatottak, de kiválasztottak is.

Jászi Oszkár már emigrációban írt elemzésében a Tanácsköztársaság vezéreinek három típusát különböztette meg. Először is a leninistákat, a politikai manipulátorokat, akiknek mindegy, hogy a proletárok az ő oldalukon állnak-e, vagy sem, céljuk a diktatúra (például *Kun Béla*). A második csoport „örült, pszichikailag kiegyensúlyozatlan emberekből állt, akik bosszúra szomjaztak, az öldöklés megszállottjai voltak, a véráldozatot követelő jakobinusok hajlammal”. *Szamuely Tibor* testésítette meg a népbiztosok „lángpallosú angyalát”. A harmadik csoport „a metafizikus generáció, vallásos vagy igencsak misztikus lelkek” furcsa egyvelege, akik a német idealizmusból és a rigorizmusból eredeztették forradalmi nézeteiket. A társadalom gyógyulásának egyetlen lehetséges útját az irgalmatlan erőszakban ismerték fel a kapitalizmus igazságtalansága és a háború embertelensége láttán.

Az utolsó csoport jellemzése *Lukács Györgyre* illik a leginkább, aki huszonkét évesen vált evangélikussá, később is kiválóan alkalmazott pragmatikus okokból (vö. önkritika).

Heidelbergi lakótársában *Max Weber* a „politikailag kisgyereket” írta le, aki nem ismeri fel, hogy az erőszakot nem lehet erőszakkal szeretetté parancsolni. Weber szavai viszont nem csak Lukácsra – és nem csak a múltra – igazak: „*Akik az erőszakot megszelídítő szeretetről prédikáltak, a következő pillanatban többnyire erőszakra szólítottak fel, az utolsó erőszakra, amely elvezet oda, ahol megsemmisül minden erőszak. A korai keresztények is jól tudták: a világot démonok kormányozzák, és aki politikára adja a fejét, ami azt jelenti, hogy a hatalom, az erőszak eszközéhez nyúl, az diabolikus erővel szerződik, és cselekvésére nem igaz az, hogy a jó csak jóból származhat, a rossz csak rosszból, hanem gyakran épp az ellenkezője áll fenn.*”

■ WALKÓ ÁDÁM

Ő ma is úgy vonul be közénk, mint egyszerű, számárháton ülő utas, és csak azoknak a hódolata kedves előtte, akik így üdvözlik őt, mert éppen megvetettségében, alázatoságában, igénytelenségében látják felragyogni benne az isteni dicsőséget.

Nem az a meglepő Jézus bevonulásának történetében, hogy nem fejedelmi paripa hátán büszkélkedik, hanem az, hogy egyáltalán nyeregbe ül, és kimagaslik a zaránokcsapatból, hogy ünnepelhessék. Máskor gyalogszerrel járta a poros országutakat. Akármilyen egyszerű állat volt is a számár, mégis bizonyos jólétre utalt, ha valaki vitette magát vele.

Jézusnak pedig semmije sem volt a földi élet javaiból! Ez az állat sem volt az övé. Csak szívességből használta. De használhatta! A rendelkezésére állt! Csak egy üzenetébe került – „*az Úrnak van szüksége rá*” (Mk 11,3) –, és elentmondás nélkül átengedték gazdái az ő használatára. Ez a néma állat Jézus királyi hatalmát hirdeti.

Jézus egész életében a feltétlen hatalomnak a megnyilvánulását látjuk látszólagos szegénysége közepette is. Szegényebb volt az ég madarainál és az erdei rókáknál, mert azoknak van fészükük és barlangjuk. Neki nem volt hajléka, amelyet a magáénak nevezhetett volna. De voltak tanítványai, s azoknak hajlékai az ő birodalmát képezték. Mindenütt talált olyan embe-

A számáron érkező Jézus

rekre, akiknél úgy hajthatta le a fejét pihenőre, mintha otthon lett volna. Nem volt fillérnyi vagyona sem, és mégis azt olvassuk, hogy egyik tanítványánál erszényt őriztetett, amelyből a szegényeknek adományt adhatott, mert voltak hívei, akik jobb helyen tudták ónálni a pénzüket, mint ha maguknál tartották volna. Csak látszat, hogy üres kézzel, szegénységben járta az útját. A valóság az: mindennel rendelkezett, amire szüksége volt.

Jézus királysága és az e világbeli királyságok között különbség van: a földi hatalmasságok kikényszerítenek maguknak egy részt az életünkől; Jézus ellenben minden erőszak nélkül a szívünket foglalja le, s ezzel mindenünk az övé lesz. Ez az igazibb uralom.

Jézus királysága hol van a mai világban? Ma is láthatjuk a számárháton ülőt, akinek csak tudatnia kell akaratát, és a földnek minden java a rendelkezésére áll. Láthatjuk a lelkek felett uralkodó királyt, akinek megesis könyöröltes szíve a nyomorgón, és szól egy másik hívének, és máris megnyílik az erszény. Megszánja az árvát, és szól egy másik hívének, és máris otthonra talál az elhagyatott. Megkönyörül a lelki sötétségben levő sokaságokon, és szól megint más híveinek, és máris indulnak az evan-

gélium hirdetői. Véget akar vetni szégyenteljes, igazságtalan állapotoknak, és szól megint más híveinek, s azok az ő parancsára nem nyugszanak, míg fel nem rázták az emberek lelkiismeretét, és el nem törölték a föld színéről a szégyenfoltot. Sorompók nem jelzik az ő országának határait, egyenruhát nem viselnek a katonái, pénzre sincs ráverve az ő képe, mégis a leghatalmasabb király, az engedelmes szívek királya ő.

Ma is, amint járja királyi útját a világban, elküldi hozzánk is az üzenetét, és igénybe veszi tőlünk azt, amire szüksége van. Ki-ki közülünk tudja jól, hogy mit kíván tőle, milyen odaadást, milyen engedmességet, milyen áldozatot. Ne mondjuk mi sem: „Uram, mit kezdenél te az én ajándékommal? Nem tesz az téged királlyá a világban, nem lesz az által úgysem dicsőbb és hatalmasabb a te országod.”

Ha mégoly méltatlannak vagy semmitmondónak látszik is, amit kíván tőlünk: boldog engedmességgel tegyük meg akaratát, s ezzel bizonyítsuk, hogy ő valóban király. Ha a számárháton vonuló Jézust mások megmosolyogják is ebben a világban, mi, az ő engedelmes népe, hozsannát mondjunk neki ma és minden napon.

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Vezetett vezetők

A Déli Egyházkerület felügyelői konferenciája

► A gyülekezetvezetés kihívásait, parancsait és sikeres útjait járta körbe március 20–21-én a Déli Egyházkerület felügyelői konferenciája Piliscsabán, a Béthel Evangélikus Missziói Otthonban. Az alkalom **Radosné Lengyel Anna** egyházkerületi felügyelő köszöntésével és **Gáncs Péter** püspök áhítatával indult, akik a gyülekezetek világi vezetőinek fontos szerepét hangsúlyozták.

A Biblia jó vezetői példák tárházával tanít bennünket szolgálni ebben a szerepben. Ezen példák szemléletes montázsát mutatta be előadásában **dr. Varga Gyöngyi**, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense.

Az esti programban a **Lutheránia kamarakórusával** nyílt lehetőség a közös koráléneklésre.

Visszavonhatatlan elhívásunk alappillérei közül a kezdeményezés és a ráhangolódás igénye kapott hangsúlyt **Haba Gábor** újpesti felügyelő szombat reggeli áhítatában. A későbbi szekcióülések is megerősítették,

hogy közösségünk fenntarthatósága érdekében elengedhetetlen a gyülekezetvezetés nyitott, kezdeményező, személyes jelenléte és tevékenysége.

A vezetői szerep dimenzióit a Magyarországi Református Egyház Bethesda Gyermekkorháza főigazgatójának, **dr. Velkey Györgynek** az előadása nyomán vizsgálták meg a résztvevők: énképünk, istenképünk és emberi kapcsolataink prizmájában formálódik a vezetői karakter, és közös döntéshozatalban és megvalósításban teljesedhet ki. Lelkesítően hatott **Juhász Sándorné** fel-

ügyelő beszámolója a mezőtúri gyülekezeztől, ahol sikerült előnyt kovácsolni a kisközösségi lét sajátosságaiából. A közvetlenebb belső és külső kapcsolatok, a könnyebb elérhetőség, a lelkes és a gyülekezeti tagok könnyebb beépülése a közösségbe felülmúlhatják a kisközösségi lét hátrányait.

Dr. Muth Lajos szekszárdi felügyelő beszámolója a nagy gyülekezet példáján mutatta be az eredményes gyülekezetvezetés útjait: a tematikus alkalmakat, az ökumenikus együttműködést, az ige hirdetések elektronikus elérhetőségét, valamint a jól szervezett és megosztott hitoktatást.

A szekcióbeszélgetések nyomán az előremutató megoldásokat a hitoktatás felelős vállalása, az élményszerű közösségi alkalmak szervezése, a gyülekezeti tagok közösségi aktivizálása és a vezetői elhivatottság tudatos megélése adhatja.

A tartalmas programot **Szabóné Mátrai Marianna** püspökhelyettes úti áldása zárta.

■ DÉKÁNY BERNADETT

NAPOS OLDAL

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Nyári lúd

A hazánkban fészkelő egyetlen lúd-faj, a házi libafajták őse.

Hossza 76–89 centiméter; a gúnár nagyobb a tojónál. Hangja a falusi udvarokból ismert gágogás. A különböző libafajták színezete ugyan változott, de ősi hangjukat megtartották.

Gyakori madár, a legnagyobb számban a Hortobágyon, a Kis-Balatonon, a Velencei-tó nádasaiban és egyes halastavakon költ. Vonuló. Késő ősszel a Földközi-tenger medencéjébe repül, de enyhe teleken nagy csapatai itthon maradhatnak.

A párok egész évben összetartanak, és február végén, március elején együtt érkeznek a költőhelyekre.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

Előfordul, hogy a vizeket még jég borítja, ilyenkor azon állva várják az olvadást.

A tojó a nád sűrűjében egyedül építi a nagy, akár méteres átmérőjű fészket. A fészkek magassága 25–30 centiméter, de a Fertő tavon, ahol gyakran a pézsmapocok építette várra készítik, akár 50–60 centiméter magas is lehet. Belsejét a madár pihetollaival béleli.

A párok március derekán raknak tojásokat, ezeket a tojó egyedül menlengeti. A fészket csak néha hagyja el, de ilyenkor a tojásokat gondosan betakarja. A gúnár a kotlás ideje alatt a közelben őrködik. A kikelt kislibákat felszáradásuk után anyjuk a vízre vezeti, ahol a gúnár is csatlakozik hozzájuk.

A kicsinyek kezdettől fogva önállóan táplálkoznak, csipegetik a zsenge fűszálakat. Amíg a vízhez közeli legelőn van a család, az öreg madarak kinyújtott nyakkal őrködnek, és a veszély legkisebb jelére a tóra vezetik a kislibákat. Többnyire a kora hajnali

órákban legelnek, amikor a zavarás a legkisebb. Napközben a nád között, de később már a nyílt vízben is úszkálnak. Bájos látvány, amikor elől az egyik öreg madár halad, mögötte igazi libasorban a pelyhesek, majd a sort a másik szülő zárja.

A fiatalok két hónapos korukban kezdenek repülni, ezt követően a családok csapatokba verődnek.

A nyári lúd tápláléka elsősorban fűfélékből áll, de csipegeti a rügyeket, és néha bogyókat is fogyaszt.

Korábban védett volt, ezt újabban sajnos megszüntették, és a vadászidényben lőhető.

■ SCHMIDT EGON

- Kérdések**
1. Vajon milyen súlyú egy nyári lúd?
 2. Hány tojás lehet a fészkekben?
 3. Mennyi idő alatt kelnek ki a kislibák?

Válaszok

1. A gúnár 3400 gramm körül lehet.
2. Ot-hat, néha négy-kilenc is lehet.
3. Körülbelül 28 nap.

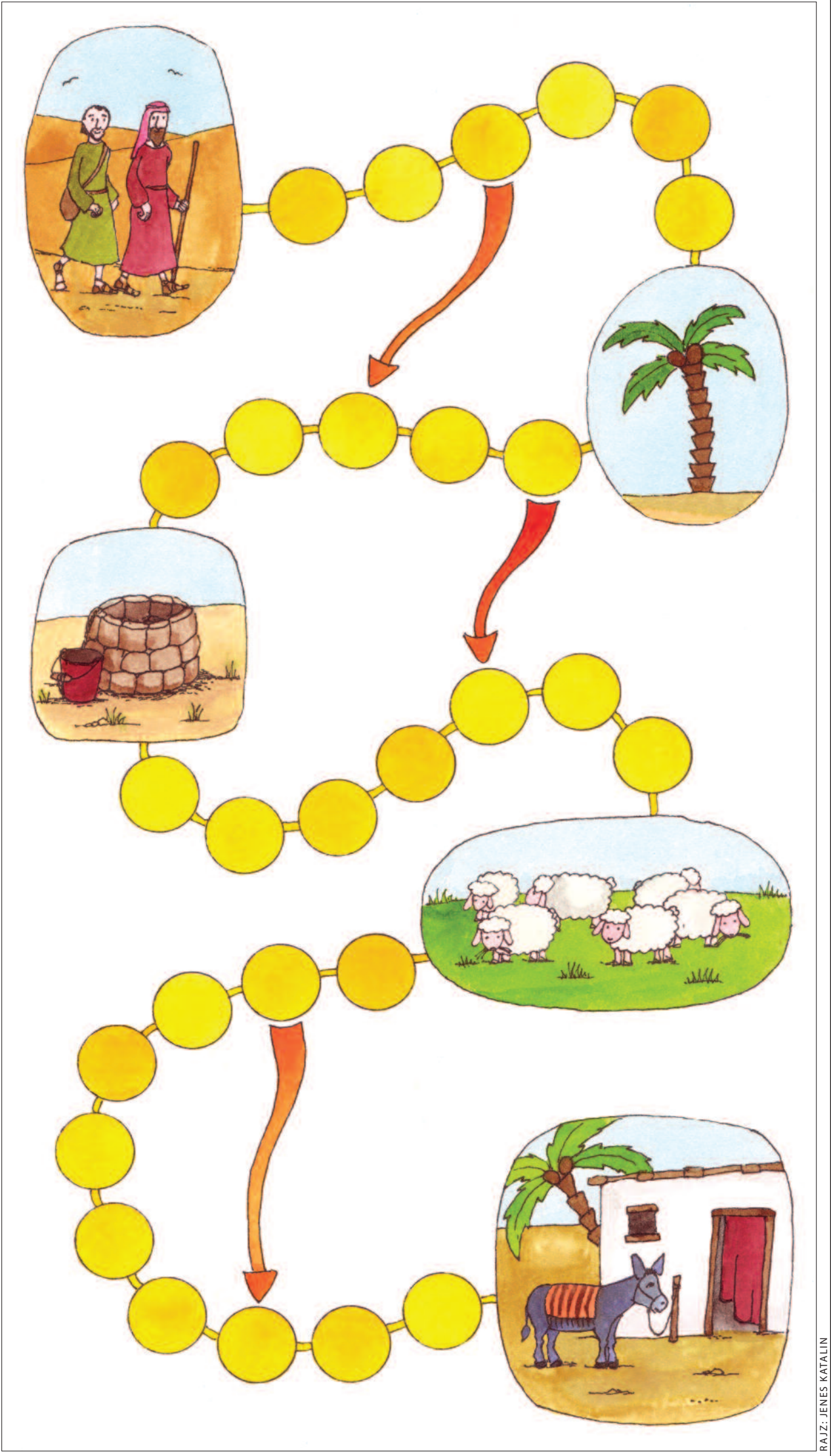
Virágvasárnapi társasjáték

Jézus a húsvétot Jeruzsálemben akarta megünnepelni a tanítványaival. Amikor közeledtek a városhoz, az Olajfák hegyénél így szólt két tanítványhoz: „Menjetek be az előttetek lévő faluba! Amint beértek, látni fogtok egy olyan szamárcsikót, amelyen még soha nem ült senki. Oldjátok el, és hozzátok ide! Ha valaki megkérdezi, hogy miért teszitek ezt, mondjátok, hogy az Úrnak van szüksége rá, de azonnal vissza is küldi.”

A tanítványok elmentek, és minden úgy történt, ahogy a Mester előre

megmondta. Ezen a számaron vount be virágvasárnap Jézus Jeruzsálembé, miközben az emberek az utcán a felsőruháikat és pálmaágakat terítettek elé, és hangosan kiáltották: „Hozsánna, áldott, aki az Úr nevében jön!”

► Az alábbi társasjáték segítségével „elkísérhetitek” a tanítványokat a szamárcsikóért. Szükségetek lesz bábukra és egy dobókockára is. Ha nyilakkal jelzett mezőbe léptek, kövessétek a nyíl útját! Az nyer, aki pontos dobással ér a célba.

RAJZ: JENES KATALIN

Munka – értékek mentén

Bemutatkozik az ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely

► Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) és a Soros Alapítvány kezdeményezésére 1986-ban alakult egy könyvrestaurátor műhely, mely napjainkra – 2013 óta *ArchivArt* néven – országos hírűvé vált. Szakavatott restaurátorai több évszázados királyi oklevelek, kódexek, egyházi könyvek felújításával és állagmegóvásával foglalkoznak, a megrendelők megelégedésére, hazánk számos köz- és egyházi gyűjteményében. Munkájuk, az értékmegóvás fontos és óriási feladat. A megújult dokumentumokkal könyvtárakban, múzeumokban, gyűjteményekben találkozhatunk. Tevékenységükről beszélgetünk *Mezeiné Victor Erzsébet*tal, a budapesti ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely egyik restaurátorával.

– *Milyen céllal alakult meg a műhely?*

– Az OSZK és a Soros Alapítvány közösen hozta létre azért, hogy a rossz anyagi helyzetű egyházi és iskolai gyűjteményeknek legyen a restaurátor-műhelye. Az OSZK jóvoltából hároméves képzésen vettünk részt, az alapítvány pedig anyagilag támogatja a műhely létrehozását. Már a kép-

beindulnak olyan folyamatok, melyek az ötven éveseknél nem. Ezért sokszor jobb állapotban vannak a régebbi könyvek, mint a százévesek.

– *Említene néhány könyvtárat, ahol végeztek már restaurálást?*

– Rengeteg egyházi gyűjteményben dolgoztunk már szerte az országban. Kiemelném a *Kalocsai Fő-*

– Úgy kezdődött, hogy a családtagjainak ajándékként bekötöttem bőrbbe a Bibliákat. Lelkészcsaládból származom, nálunk sok a Bibliát olvasó ember. Édesanyáméval kezdtem, mert már szétesett a sokat forgatott kötet. Meglátta ezt a munkámat egy barátom, aki a Parakletos egyházi könyvkiadót alapította. Ő látott ebben fantáziát, és javasolta, hogy készítsünk ilyen bőrkötéses Bibliákat és énekeskönyveket. Így elkezdtük szép, régi típusú bőrkötésbe kötni a könyveket. Ez azt jelenti, hogy a bőr kézzel van festve, a könyv kézzel van kötve, és kézzel látjuk el dombornyomással, aranyozással – a megrendelő kérése szerint.

A gyári kötésű énekeskönyvek, amelyeket a gyűlekezetbe járó emberek nap mint nap forgatnak, szintén gyakran szétesnek a használat során. A kézi kötések időtállóak, emellett pe-

zés alatt megkaptuk első munkáinkat, és OSZK–Soros Könyvrestaurátor Műhely néven elkezdhattunk tevékenykedni. Néhány év múlva, 2000-ben már leválva a könyvtárról, önállóan kezdtünk dolgozni az evangélikus, református és katolikus egyházi gyűjteményeknek; ma is ez a fő tevékenységi körünk.

Két éve költöztünk be mostani – Kálvin térhez közeli –, tágas műhelyünkbe. Nagyon hálásak vagyunk korábbi ügyvezetőnknek és tanítómesterünknek, a már nyugdíjas *Simon Imolán*nak a szakmai munkájáért. Jelenleg utóda, *Gy. Molnár Kerstin* vezeti a műhelyt.

– *Milyen jellegű munkákat végeznek leginkább?*

– Az egyházi gyűjtemények tele vannak értékesebbnél értékesebb kötetekkel. Természetesen számtalan régi Bibliát is restaurálunk. Munkáink zöme egyébként vagy a 16–17. századból származik, vagy 18–19. századi könyv, újság. Ekkor kezdtek nyomtatni modernebb papírokra is, melyekkel sokkal több munka van a restaurálás során, mint a régiek esetében. Ezeket ugyanis már fából készítették, gyárban, sok facsiszolatot téve beléjük, amitől a papírok elsavasodnak; ettől sárgulnak az újságok, könyvek, és töredeznék a lapjaik.

A technika és a papírgyártás fejlődésével megjelentek a vegyszerek is. A papírok minősége fokozatosan romlott, így nehezebb ezekkel az anyagokkal dolgozni. A korabeli újságokból tetemes mennyiséget tárolnak a könyvtárak. A savasodás folyamatát meg lehet állítani – bár nagyon nehéz –, de visszafordítani nem lehet. Még a 19–20. századi könyveknél is

székesegyházi Könyvtárat, amelyben a középkori káptalani és érseki magánkönyvtárak utódaként – *Szent István* király korától kezdődően a 16. század elejéig – három-négyszáz kötet kódexet és ősnymtatványt gyűjtöttek össze a főszékesegyház akkori tanárai és diákjai.

De ugyanilyen gazdag gyűjteménnyel rendelkezik a *Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár* és a több évszázados múltra visszatekintő *Sárospataki Református Kollégium Tudományos Gyűjteményeinek Nagykönyvtára*, ahol szintén dolgoztunk. A kollégium könyvtára egyidős az 1520-as években megalakult lutheránus iskolával, mely 1566-tól már kálvinista lelkészképző akadémiaként működött. Az említett sárospataki intézmény megbízásából restauráltunk többek között három, a második világháború alatt a Szovjetunióba vitt könyvet, melyek nemrég kerültek vissza Magyarországra, hosszadalmas diplomáciai folyamat eredményeként.

– *Ezek szerint a kódexeket lapozva szinte a kezük között forgatják a történelmet, ami nem nélkülözi a meglepetéseket sem...*

– Munkánk valóban rengeteg meglepetést tartogat, gyakran valódi kincsekre bukkanunk. Egy szegedi könyvtártól évekkal ezelőtt restaurálásra megkapott kódexből – miután felnyitottuk az előzékét, vagyis a papírvét, amely összeköti a könyvtáblát a könyvtesttel – egy ósláv kézirat töredék került elő, amely értékesebb, mint maga az egész kötet.

– *Műhelyükben igény szerint egyedi kötésű Bibliákat, énekeskönyveket is készítenek, melyekkel egyházi könyvesboltokban is találkozhatunk.*

dig tulajdonosuknak lesz egyfajta kapcsolatuk énekeskönyvükkel, Bibliájukkal, hiszen valami személyessé, egyedivé teszi őket. Szívdobogtató érzés megfogni egy névre szóló énekeskönyvet, Bibliát. Időnként gyűlekezetek rendelnek lelkészkitatásra vagy -búcsúztatásra egy-egy szép, személyre szóló Bibliát.

Emellett boltban elérhető készleteink is van. Budapesten több egyházi – evangélikus, református, katolikus – könyvesboltban megvásárolhatók az egyedi kötésű Bibliák, énekeskönyvek, *Szanna* imakönyvek, ki mit használ. Az emberek mostanában fedezik fel, hogy létezik kézi könyvkötés, és hogy ez igényes, műves dolog.

– *Ha választania kellene a restaurálás és a kézi könyvkötés között...?*

– Az egyedi, kézi könyvkötés örömmunka. Ebbe szabadon bele lehet vinni a kreativitást. A restaurálás esetében kötött, hogy miképpen lehet egy könyvvel dolgozni, és miként nem. A fő szabály: hozzátenni soha nem lehet a kódexhez, nyomtatott könyvhöz, azt az állapotot kell konzerválni, amelyben éppen van, viszont használhatónak kell lennie. A cél az, hogy a könyv szép legyen, és hű önmagához. Az egyedi kötésű Bibliáknál, énekeskönyveknél viszont a képzőművészekre hagyatkozhatunk, ki lehet találni érdekes záródási, díszítési megoldásokat – ez munkánk egyik szépsége.

Bízunk abban, hogy a rendkívül izgalmas, művelőjének sok felfedezést tartogató restaurálói munka felkelti a következő generációk érdeklődését, és lesznek, akik hivatásként választják ezt a szép szakmát.

■ HETESSY CSABA

Életrajzok Eperjes fénykorából

Sebastiani György és Sartorius János emlékezete

A lakói gazdagságát és jólétét sugárzó, térré szélesedő eperjesi főutcán lépteit egyre sietősebbre vette egy vi-seltes ruházatú fiatalember. A széles karimájú, kopott kalap értelmes, sugárzó tekintetet takart. A nagytemplom mellett elhaladva egy imát mormolt, majd megállt a bal kézre eső kétszintes, reneszánsz ornamentikájú épület előtt.

Az oroszlános kopogtató zöreijére hajlongó szolgáló nyitott ajtót. Vendégét meglátva a lépcsőfordulóban feltűnő, drága selyemruhába bújó házigaзда arca is ugyanarra a derűre és vidámságra váltott.

– Sebastiani uram! – kiáltott fel. – Örülök, hogy újra látom!

A társalgás egyből a Föld feltételezett alakjára, utóbb a vulkánok kitörésének és a láva eredetének kérdéskörére terelődött. És nem is maradt abba két teljes órán keresztül...

– Sartorius uram, köszönöm a felkínált lehetőséget, nagyvonalú támogatását! Fiának tudásom legjavát fogom nyújtani – köszönt el *Sebastiani György Sartorius Jánostól*.

Némi fantáziával a leírtak szerint képzelhetjük el a 17. századi Eperjesen a két evangélikus lelkész találkozását. Életük párhuzamos szálakon futott – időnként közös állomásokkal. Ilyen volt hitbéli meggyőződésük, a szülőföldhöz (Eperjes és térsége) való ragaszkodás, a wittenbergi évek, a társasági élet (*Bayer János* és köre), a munkaadói-alkalmazotti viszony, valamint a természettudományok iránti élénk érdeklődés.

Sebastiani György a felvidéki Liptó vármegyében, Teplicskán (ma Liptovská Teplica, Szlovákia) született cipster evangélikus polgárcsalád gyermekeként. Születésének dátuma nem maradt az utókorra. Tanulmányait részben német egyetemeken, így Lipcsében és Wittenbergben, részben szülőföldjén, Eperjesen (Prešov, Szlovákia) és az erdélyi Nagyszebenben (Sibiu, Románia) végezte.

A SZERZŐ FELVÉTELE

1656–1659 közötti wittenbergi éve-ihöz két vitairat, úgynevezett disputáció fűződik. Az egyikben szakrális témával, Pál apostol *Galatákhöz írt levelével* foglalkozott; a másik földrajzi dolgozata. Emellett az akkori egyetemi élet szokásai szerint diaktársai tiszteletére latinul verselt. Az egyik rövid költemény az akkor szintén ott tanuló későbbi eperjesi tudós tanárnak, Bayer Jánosnak szólt (*akiről e sorok írója lapunk 2005/30. számában közölt biográfiát*).

Sebastiani György pályáját házitanítóként kezdte. 1660-ban Eperjesen a Wittenbergből ismert – és a természettudományok iránt ugyancsak érdeklődő – Sartorius János lelkésznel házitánítóskodott. 1665-ben kapott lelkészi állást, illetve szentelték fel a

Trencsén vármegyei Radócon (Radobica, Szlovákia). Halálának időpontját és helyét a tudománytörténeti kutatásoknak mind ez idáig nem sikerült feltárniuk.

Sartorius János Eperjes szülötte, lutheránus családban jött világra. (Az ő születési dátumát sem ismerjük.) Tanulmányait szülővárosában kezdte, majd Besztercebányán (Banská Bystrica, Szlovákia) folytatta, az egyetemet a lengyel trón alá tartozó, német orientációjú Thornban (Toruń, Lengyelország) és Königsbergben (Kaliningrád, Oroszország) végezte. Hazatérve iskolai szubrektorként, konrektorként, majd rektorként alkalmazták. 1649-től városa másodlelkészeként szolgált, 1662-ben Eperjes lelkészévé szentelték. A polihistor Bayer Jánossal Sebastianinál is szorosabb kapcsolatban állt: együtt dolgoztak az eperjesi iskola akadémia-á-á szervezésén, Sartorius a tervet anyagilag is támogatta.

Sartorius 1673-ban, az ellenreformációs törekvések erősödésekor szülőföldjének elhagyására kényszerült. Először Wittenbergben telepedett le és szolgált, utóbb Poroszországban, Trautenauban (Trutnowo, Lengyelország) folytatta lelkészi hivatását. Említett földrajzi munkája mellett latin nyelvű üdvözlőversek, gyászbeszédek, löcsei (Levoča, Szlovákia) és danzigi (Gdańsk, Lengyelország) kiadású, valamint kéziratos művek maradtak utána.

Egyetlen gyermeke, *János Frigyes* 1656-ban még Eperjesen született. A fiú apja nyomdokaiba lépett: elsőként Wittenbergben szívta magába a tudományokat. Ezt követően Tübingenben és Lipcsében képezte magát, majd német földön tanárként dolgozott.

Sartorius János hazájától távol, idegen földön, ismeretlen helyen és időben hunyt el.

Sebastiani és Sartorius természet-tudományos írásai Wittenberghez kötődnek: Sebastiani nevéhez az egyetemi évei során, 1659-ben jegyzett *Disputatio geographica, de affectionibus terrae...* (Régi Magyar Könyvtár [RMK] III., 2100-as jelzet) című dolgozat fűződik. Sartorius bujdosói alatt, 1680-ban jelentkezett a *Quid de montium incendiis statuendum...* (RMK III. 3072) címmel írt munkájával.

Sebastiani műve földrajzi témájú: anyabolygónk, a Föld tulajdonságaival foglalkozik. Meghatározza alakját, méreteit, helyzetét – a kor tudományos nivójához mérve magasabb színvonalon. Ugyanakkor tág teret szentel a Föld „mozdulatlanságának”. Ebben a tekintetben maradi, *Kopernikus*z Nap-középpontú világnézetével szemben a Föld-középpontú, úgynevezett geocentrikus elképzelést teszi magáévá.

Sartorius dolgozatának témája a tűzhányók fizikája. Megközelítése klasszikus, arisztotelészi, ugyanakkor az időszak általános természetismeretéhez viszonyítva friss. Felismeri, hogy a Föld belsejében levő „tűz” táplálja a vulkánokat, kísérletet tesz anyagi összetevőinek meghatározására, leltárba veszi a kitörések során előálló anyagtípusokat. Végül bemutatja Európa legismertebb képződményeit, az Etnát, a Vezúvot, a Heklát.

Míndkét mű a csillagászattal is rokon: a Földre mint égitestre tekintenek, jelenségeinek leírását a planetológia szemlélete hatja át, az akkor ismert Naprendszer viszonyaira utalnak, és a korszak neves asztronómusaira (is) hivatkoznak.

■ REZSABEK NÁNDOR

Istentiszteleti rend • 2015. március 29.

Böjt 6. vasárnapja (Palmarum). Liturgikus szín: lila. Lekció: Mt 21,1–9; Ézs 50,1–10. Textus: Fil 2,5–11. Énekek: 209., 198.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; de. 10. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; du. 6. Bence Imre; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. fél 10. (úrv.); **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Cselovszky Ferenc; du. 6. (János-passió) Gáncs Péter; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, passióolvasás) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; du. 4. (családi) Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv., passióolvasás) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Gáncs Tamás; de. fél 11. (úrv.) Gáncs Tamás; du. 6. (vespera) dr. Blázy Árpád; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) dr. Blázy Árpád; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (úrv.) Kulcsár Márton János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. (úrv.) Kulcsár Márton János; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. (úrv.) Kulcsár Márton János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gőzon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Horváth-Csitári Boglárka; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Horváth-Csitári Boglárka; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2015. április 2.

Nagycsütörtök. Liturgikus szín: fehér. Lekció: Jn 13,1–15; 2Móz 12,1–11. Textus: 1Kor 11,(17–22)23–29(30–34a). Énekek: 304/303.

Budavár, I., Bécsi kapu tér du. 6. (úrv.) Bence Imre; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 3. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Bajuszné Orodán Krisztina; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** du. 6. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** du. 6. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** du. 6. (úrv.) Aradi György; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 6. (úrv.) Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 4. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** du. 6. (úrv.) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** du. 6. Bedecs Réka, liturgus: dr. Blázy Árpád; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** du. 6. (úrv.) Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** du. 6. (úrv.) Grendorf-Balogh Melinda; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** du. 6. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** du. 6. (úrv.) dr. Varga Gyöngyi; **Rákospalota, XV., Juhos utca 28. (kistemplom)** du. 6. (úrv.) Ponicsán Erzsébet; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** du. 6. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** du. 6. (úrv.) Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** du. 6. (úrv.) Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** du. 6. (úrv.) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** du. 6. (úrv.) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** du. 6. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** du. 6. (passiójáték) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** du. 6. (úrv.) dr. Lackner Pál; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. (úrv.) Endreffy Géza.

Istentiszteleti rend • 2015. április 3.

Nagypéntek. Liturgikus szín: fekete. Lekció: Ézs 52,13–53,12; Jn 19,16–30. Textus: 2Kor 5,14–21. Énekek: 200/370.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bence Imre; du. 3. (német, úrv.) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. (úrv.) Bence Imre; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** du. 6. (passióolvasás) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyer, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Koczor Tamás; du. 5. (passióolvasás) Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** du. 6. (úrv.) Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstück M. u. 36–38.** du. 6. (úrv.) Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (úrv.) Gáncs Péter; du. 5. (passióolvasás) Gerőfiné dr. Brebovsky Éva; du. 6. (úrv.) Cselovszky Ferenc; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; du. 6. (úrv., passióolvasás) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Rákóczi út 57/a** du. 5. (szlovák, passióolvasás) Gulácsiné Fabulya Hilda; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** du. 6. Gombkötő Beáta; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** du. 4. (úrv., passióolvasás) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. (úrv.) Benkóczy Péter; du. 6. (passióolvasás) Benkóczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. fél 11. (úrv.) dr. Blázy Árpád; du. 6. (passióolvasás) Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. (úrv.) Missura Tibor; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; du. 6. Keczkó Pál; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. (úrv.) Kendeh György; du. 6. (passióolvasás) Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tóth Orsolya hatodéves teológus; du. 6. (úrv., passióolvasás) Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** du. 6. (passióolvasás) Móricz Nikolett; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; du. 6. (passióolvasás) Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** du. 6. (úrv., passióolvasás) Börönte Márta; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. (passióolvasás) Kulcsár Márton János; du. 6. (úrv.) Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** du. 6. (passióolvasás) Nagyné Szeker Éva; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Nagyné Szeker Éva; **Rákoscsaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kovács Áron; **Rákosliget, XVII., Gőzon Gy. u.** de. 11. Kovács Áron; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) dr. Korányi András; du. 6. (passióolvasás) Győri Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. (úrv.) Deák László; du. 6. (úrv., passióolvasás) Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (úrv.) Győri János Sámuel; du. 6. (passióolvasás) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél.11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** du. 6. (passióolvasás) Hokker Zsolt; **Budakeszi, Fő u. 155. (gyülekezeti terem)** du. 6. (passióolvasás) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** du. 6. (passióolvasás) Endreffy Géza.

Összeállította: Balla Mária

EVANGÉLIKUS ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS A MAGYAR RÁDIÓBAN

Bemutatkozik a Pusztavám–Móri Evangelikus Egyházközség

Pusztavám község Fejér megye észak-nyugati határán, a Vértes hegység lábánál, a Móri-árok peremén, festői szépségű környezetben helyezkedik el. A kora középkorban két település létezett a környéken, az egyik Nána, a másik Ondód volt. A településneveket hivatalosan először egy 1379-ből származó okirat említi.

Zsigmond király 1437-ben keletkezett egyik rendeletéből ismeretes, hogy a település helyén királyi vámhely működött. Erről a hajdani vámhelyről kaphatta később nevét a község: Pusztavám.

A török uralom idején a falu teljesen elnéptelenedett. Az újjratelepítés során túlnyomórészt Magyarországról, Ausztriából és Németországból származó németek találtak itt hazára. A német nemzetiségi örökség a mai napig meghatározó a település kulturális életében.

Az evangélikusság megjelenése is erre az időre tehető. 1715 és 1730 körül ágostai hitvallású német evangélikusok találtak itt új otthonra, majd 1740-ben megalakult a Pusztavámi Evangelikus Egyházközség.

A kezdeti években házaknál, családi közösségekben őrizték és gyakorolták hitüket a gyülekezet tagjai, majd sok nehézség után, 1785. április 13-án letették az evangélikus templom alapkövét. A templom akkor még ingoványos, mocsaras területen állt, s a torony is csak később épülhetett meg. A szolgálat kezdetben három nyelven folyt: magyarul, németül és szlovákul. Ezt követően hamarosan felépült a parókia és az iskola is.

A gyülekezetet rövid időn belül két tragédia is megrázta. A II. világhá-

ború idején a falu hadszínterré vált, s a gyülekezet tagjai közül tizenketten életüket veszítették. 1948-ban a ki-telepítések során az evangélikus családok nagy részét Németország keleti részére száműzték. A gyülekezet szinte teljesen elnéptelenedett és elszegényedett.

Az elmúlt évtizedekben Isten megtartó kegyelmével elkezdődött az evangélikus közösség újjraépítése. 1986-ban már anyaggyülekezetté is vált, amikor Mórón evangélikus leánygyülekezet alakult.

Jelenleg a két gyülekezetnek mintegy négyszázharminc tagja van. Sokan máig beszélik a német nyelvet, ezért szoros kapcsolatot ápolnak a bajorországi geretriedi német evangélikus testvérekkel. A találkozások alkalmával közös – német nyelvű – istentiszteletet szerveznek. A rendszeres hétközi alkalmak mellett minden vasárnap délelőtt tartanak istentiszteletet: Mórón 9 órától, Pusztavámon pedig 11 órától.

A gyülekezet beiktatott lelkésze 2013. augusztus 1-je óta Ribárszki Ákos.

Evangelikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Április 3-án, nagypénteken 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kosuth rádió a pusztavámi evangélikus templomból. Igét hirdet Ribárszki Ákos lelkész.

Köszönetkampány: fergeteges hálakoncert

A balatongyöröki Bertha Bulcsu Művelődési Ház és Könyvtár adott otthont március 22-én a *Pécsi Gospel Kórus* koncertjének a Magyarországi Evangelikus Egyház idei egyszázalékos köszönetkampánya keretében. A környékbeli evangélikus gyülekezetekből, de más egyházak tagjai közül is rengetegen voltak kíváncsiak a pécsiek zenéjére.

A színes felsőkre öltözött kórustagok valóban színes koncertet adtak.

A másfél órára tervezett előadás túl is lépett az időkereten, viszont az énekesek megmozgatták az előadson megjelent népes közönség apraját-nagyját. A lassabb számok mély lelki mondanivalóját támasz-

tották alá azok a meditatív szövegek, amelyeket *Balogh Éva* lelkész-nő, illetve *Mesterházy Balázs* és *Németh Zoltán* lelkész – az országos iroda gyülekezeti és missziói osztályának munkatársai – a böjti időszaknak megfelelően válogatott össze.

Az alkalom a Keresztyén Ifjúsági Egyesület ifjúsági konferencia-központjában, a Sóvárban folytatódott, ahová *Marton Tamás* intézményvezető invitálta a résztvevőket kreatív foglalkozással is egybekötött szertetvendégségre.

A Magyarországi Evangelikus Egyház idén nagy gondot fordít arra, hogy megköszönje mindazoknak a

támogatását, akik adójuk egyházi 1%-át az egyházra bízták. E forrás nélkül ugyanis az egyház nem lenne képes iskoláit, anyaatthonait, a családok átmeneti otthonait, a fogyatékosokat és időseket ellátó otthonait, illetve gyülekezeteit és a rászorulókat támogatni.

Hogy a hála kifejezése ne csak szavakban történjek meg, a *Pécsi Gospel Kórus* támogatásával Békéscsabán és Budapesten is lesznek a győrokihez hasonló hálakoncertek. Emellett pedig – húsvét után – tíz helyszínen ételosztást szervez egyházunk.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA
Forrás: Evangelikus.hu

HIRDETÉSEK

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

További egyszerűsítés

Hetilapunk ez évi 9. számában (március 1.) közölt írásunk részben azzal foglalkozott, hogy egy japán rendrakási módszer segítségével miként tudunk harmonikusabb környezetet kialakítani magunk körül. *Marie Kondo* technikája abban áll, hogy kizárólag azokat a tárgyakat szabad megtartani, amelyek örömmel töltenek el minket (értelemszerűen ez nem vonatkozik a hivatalos iratokra), és hogy sohasem helyiség szerint, hanem funkció szerint kell haladni a rendrakással.

Leo Babauta neve szintén ismerős lehet egy korábbi cikkből (2014. szeptember 7., 36. lapszám). Ő a *Zen Habits* (Zen szokások) blog és *A kevesebb ereje* című könyv szerzőjeként azt vallja, hogy érdemes a tárgyaink számát korlátozni. Számára felszabadító érzés volt, amikor a fontos dolgait mindössze kétszáz darabra redukálta. (Marie Kondo viszont ezzel az eljárással nem ért egyet.) Szó, ami szó: a fókuszált tevékenységhez szükséges környezet elérése áldozatokat kíván, ugyanakkor felszabadító érzés is.

Egyik tavalyi interjújában megkérdezték *Mark Zuckerberget*, a *Facebook* kitalálóját és vezetőjét, hogy miért jelenik meg mindenhol ugyanolyan szürke pólóban. Hasonló technikai, illetve szervező zseniként *Steve Jobs*, az Apple néhai vezetője is ugyanolyan fekete garbót hordott mindig. Zuckerberg válasza némi elmélkedéssel előre kitalálható volt: azért hord mindig ugyanolyan ruhát, mert így nem kell gondolkoznia azon, hogy mit vegyen fel, minden energiájával a *Facebookra* tud összpontosítani.

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

Mindennapjainkban számos döntést hozunk meg, részben saját akaratból, részben azért, mert társas kapcsolataink szükségessé teszik. A Minnesota Egyetem pszichológus kutatói szerint pedig nincs különbség a döntések között, a legegyszerűbbek vagy legörömtelibbek is – mint hogy túrótortát vagy csokitor-tát rendeljünk-e – fárasztják az agyat, ezért akkor járunk el helyesen, ha a döntések számát igyekszünk minimalizálni. A mindig ugyanolyan pólót hordó cégvezető tette mögött is ez áll, de hasonló lehet a *Frances Mayes* által a *Napsütötte Toszkána* című könyvben leírt életkép, nevezetesen: az egyszerű helybeliek reggelente nem „öltözködnek”, hanem „felöltöznek”.

E sorok írója most kerített sort arra, hogy teljes zenegyűjteményét kizárólag számítógépen tárolja, azaz az eddig a két méter magas állványon lévő CD-kollekció valamennyi lemezétől megvált, helyette kizárólag a laptopján, illetve archiválási céllal a „felhőben”, azaz az interneten helyezte el őket. Így nemcsak a lemezek lejátszása által keltett zúgás nem fogja zavarni a zenehallgatási élményt, hanem ezek tartalma a letöltött zeneszámokkal együtt ugyanazon a helyen lesz.

A biztonságos tárolás és adatmegőrzés kérdése persze minden dokumentum esetén fennáll. A RAID technológia már megoldást talált arra, hogy miként lehet több merevlemezeken úgy tárolni az adatokat, hogy az egyik meghibásodása esetén a többi háttértárról még kinyerhető legyen a többi adat. Ennél azonban jóval egyszerűbb, ha olyan internetes szolgáltatást választunk, amellyel kevés havidíj mellett nagy mennyiségű adatot gyűjthetünk össze. A *Dropbox* például havi tíz dollárért egy terabájtnyi területet biztosít, és bármilyen számítógépről akár egy webböngészővel is elérhetjük ezeket. A tárolással kapcsolatos döntés pedig magával hozza azt is, hogy onnantól kezdve már a zenék beszerzési forrása is valamelyik on-line zeneáruház lesz.

De ugyanilyen „döntéskímélő” döntés lehet az is, ha úgy határozzunk, hogy ezentúl minden táblázatunkat a *Microsoft Excel* vagy a *LibreOffice* helyett a *Google Spreadsheet* alkalmazásával készítünk el. Mert adott esetben a komoly statisztikai funkciók helyett nekünk többet számít, hogy az okostelefonunkról menet közben is meg tudjuk nézni ezeket.

Nem szabad ugyanakkor azt gondolni, hogy ezek a döntések megváltoztathatatlanok. Bármikor jöhetnek olyan új szolgáltatások, amelyeket nagyobb örömmel vagy eredményességgel tudunk használni, de addig elégedettséggel tölthet el bennünket az a tudat, hogy energiáinkat a fontos feladatainkra tudjuk koncentrálni.

■ N. B.

Kwasizabantu

A hely, ahol segítséget talál az ember

► **Dél-Afrikában a zuluk ébredését német származású evangélikus misszionáriusok indították el. A Győri András Timótheus által készített, nyolc részből álló sorozat ennek a missziónak a múltját és jelenét mutatja be.**

Az 1840-es években az észak-németországi Hermannsburgban *Luis Harms* evangélikus lelkész szolgálata nyomán tömegesen megtértek. Egyszer matrózok keresték fel a lelkészt, és elmondták neki, hogy Etiópiában milyen kegyetlen rabszolgatartás folyik. Kérték, hogy küldjön misszionáriusokat, hogy az evangélium által számolják fel ezt az embertelen rendszert. Harms nyolc személyt választott ki a megtért fiatalok közül. Az elméleti kiképzés, a bibliai ismeretek és különböző nyelvek tanulása mellett keményen dolgoztak is. Meg kellett tanulniuk gazdálkodni, állatokat tenyészteni, kertészkedni és minden háztáji munkát ellátni.

Közben Harms lelkész adományokat gyűjtött egy hajóra. Mivel Etiópia volt az úti cél, a hajót *Kandakénak* nevezték el az etióp királynőről az *Apostolok cselekedetei* 8. fejezete alapján. 1853. november elején indultak útnak.

Etiópiába érve megtudták, hogy nem kapnak engedélyt a misszióra. Ezért úgy döntöttek, hogy a dél-afrikai Durbanbe mennek, ahol a berlini missziónak már volt egy állomása. A vezető misszionárius javaslatára Durbantól százhatvan kilométerre kölcsönből megvettek egy hatvanhektáros területet. 1854. szeptember 19-én érkeztek meg az új területre, és mivel ködös idő volt, ez emlékeztette őket az észak-németországi Hermannsburgra. Innen kapta a nevét a

megépítendő település. A területen volt egy agyagkunyhó, ahol meghúzhatták magukat. Azonnal nekilátak a munkának. A környékbeli német telepesekkel megalapították az evangélikus gyülekezetet.

Templomot is építettek. Közben újabb misszionárius családok érkeztek Németországból. Az első zuluangol szótárt 1857-ben adták ki. Megtanulva a bennszülöttek nyelvét, hamarosan megkezdődött az evangélium hirdetése a feketék között is. A misszió növekedett, és három emberöltő múlva már számtalan evangélikus gyülekezet működött.

A múlt század elejére a gyülekezetek tagjai evangélikus vallásuk mellett visszafordultak pogány isteneikhez, a sámánokhoz és a varázslókhoz. *Erlo Stegennek*, a mapumolói gyülekezet lelkészének vezetésével az 1960-as évek elején sátoros evangélizációkat tartottak a környező falvakban. Olyan tömegeket vonzott az ébredés, hogy minden hely szűknek bizonyult.

A misszionáriusok elhatározták, hogy egy nagy missziói telepet építenek. 1970-ben megvásároltak Mapumulótól harminc kilométerre egy négyszáz hektáros területet, melynek érdekes neve volt: *Kwasizabantu*. Magyarul: *A hely, ahol segítséget talál az ember*.

A misszióról készített videofilmek egyes epizódjait az *Evangélikus.hu* Youtube-csatornáján hétfőnként tesszik közzé: <http://goo.gl/QRUzo6>

■ – HBZS –

Egyetlen tavasz ünnepe

Március 15-én nagy-nagy szomorúsággal és egyetértéssel olvastam *Nánai László Endre* evangélikus tábori lelkész, püspökhelyettes úrnak sokunk szívét telibe találó sorait. *Márciusi vén-ség* című, nem ünneprontónak, csak tisztázó erejűnek szánt cikke gondolatait. Amelynek talán legdrámaibb mondata ez volt: „Egészen konkrétan úgy éreztem, mintha egy vitrinben lennék, amelyre kívülről idős, ráncos kezek tapadnak, és a világ mintha skizofrén módon kettényílt volna.”

Igen, ketté, mégpedig ünnepsemleges ifjakra és a március 15-ét, ezt a szent napunkat még fontosnak tartó idősekre. Arra a generációra – nyolcvanas-kilencvenes éveiket taposó szüleinékre meg ránk, a hatvanasokra –, akiknek lelkét még nem is olyan régen gúzsba kötötte a „három tavasz ünnepének” nevezett, velejéig hamis, mert nemzeti ünnepünket március 21-ével és a „fénylő (!) április négyvel” jó alaposan egybemosó ünnepkonglomerátum. Arra a generációra, amelynek számos tagja március idusán bizony Baracskán és egyéb jeles büntetőhelyeken találta magát egy-egy engedély nélkülinek bizonyuló vagy bizonyított megemlékezés után. Mert nem kellett hözöngőnek, harsánynak és hepciásnak lenni ahhoz, hogy valaki ilyenkor nyakig merüljön a megtorlásba. Bőven elegendő volt *egyetlen tavasz ünnepét* sajátunknak érezni – ama notórius három helyett!

Az első olvasást követően majdnem billentyűt ragadtam, de aztán megse tettem. És jól tettem, hogy így döntöttem, mert a történelem Úra nagyon szép választ és vigaszt készített, meggyőződésem, hogy nem csupán nekem, hanem nagyon sokunknak.

Ez az eset történetesen épp március 21-én, tehát a kommuné valahai legpirosabb betűs napján örvendeztetett meg. (Azoktól, akik idegenkednek

az egyes szám első személyű élményektől, elnézést kérek. Hitele azonban mégiscsak annak van, amit ki-ki saját szűkebb köreiből el meg, ezt önzésnek minősíteni az esetek többségében igazságtalan, mert tagadása annak is, amiért *Petőfit* és társait sok-sok generáció után szeretni és becsülni tudjuk. Azért, mert ők a személytelen zsurnalizmus, az ilyen-olyan oldali „bértollnokság” helyett arról hagytak számunkra emlékeket versben és prózában, amit megéltek, megszenvedtek, s ami ujjongást keltett bennük! Tehát bátran elő a személyes élménnyel!)

Ezen a délutánon éppen két, fülíg náthás lányunkát dajkáltunk, amikor egyszer csak arra lettem figyelmes, hogy a család kis „márciusi nyula”, a 11-én született, már jó fél esztendeje korengedélyes óvodás *Panni* unokánk náthát feledő, tiszta és erős hangon énekelni kezd. Mégpedig nemcsak repertoárja megszokott darabjait – népdalokat és egyházi énekeket –, hanem negyvennyolcas dalokat is. Leggyakrabban a *Kossuth Lajos táborában* és a *Kossuth Lajos azt üzente* csendült fel, legalább olyan természetességgel, mint egyik családi kedvencünk, *Brahms* egyszerű, szép kis altatódala, az *Aludj, édesem, már...*

A gyanakvóbbak esetleg felkaphatnák a fejüket, mondván: „Szép, szép, de hol itt a spontaneitás? Egyszerűen csak arról van szó, hogy a kislány háttérzajként sok tévés háttérzenét hallott. De kaphatott jó adag családi agymosást is.”

Jelentem, erről szó sem lehet, mert tévéjük nincs. Előéneklés esete sem foroghatott fenn, mert a leányzó minden diktálás nélkül, a maga kedvére-örömére énekelgette újra meg újra a negyvennyolcas nótákat. És – anélkül, hogy tudatosan tette volna – a mi megnyugtatósunkra, idősödő és ráncosodó, reménytelen és kopár időbu-

borékunkból a fiatalok felé kapaszkodó kezünknek erőt, meleget, életet adó szorítással.

Lehet, sőt biztos, hogy a tizen- és huszonevesek, sőt a harmincasok is többnyire „csiricsaré öltözetben dzsoggingolnak”. De itt vannak a földből alig kibújt kis palánták, a gyanútlanul örülni, énekelni tudók, azok, akiket még nem érintett meg a közöny vagy – ami még rosszabb – legszebb ünnepeink megcsúfolásának csüggesztő gyakorlata.

Nánai László Endre nagytiszteletű úr nem ünneprontó, inkább egy kicsit ünnepsírató, emlékezetes írásának címet most tehát így bátorzkodnék módosítani: *Márciusi vénység, márciusi ifjúság*. Mivel is fejeződik be ez a tisztázó erejű cikk? „Megfakultak volna 48-as ikonjaink, hogy ma már csak az öregek szemében tükröződik ez a tudás? Nem, nem ők fakultak meg, hanem nekünk kellene felnőnünk hozzájuk. Lassú, de kitartó építkezéssel.”

Az ünnephez felnövekedés munkájában – Isten szeretetének köszönhetően – szövetségeseink vannak. Csalódott kezünkbe kapaszkodó kis kezek, fáradó, gyakran már rekedtes hangunkba pántlikaként fonódó, friss gyerekhangok. Közös érzés, közös esély ez, higgyék el, s nem egy hatunokás nagymama büszke ellágyulása, túlzott lelkesedése. Hanem olyan, fentről érkezett biztatás, amely túlnó egyetlen család keretein, magánjellegű történelmén, szűk körű legendáriumán! És nem kell a *Kodály kórus*, a *Lutheránia énekkar*, a *Debreceni kántus* vagy más neves énekegyüttes neveltjének, tagjának lenni ahhoz, hogy közülünk *bárki* – bármilyen gyöngé és törött hang birtokában – rábízza magát a legifjabbak énekére, romlatlan ünnepszentelő szándékára.

■ PETRŐCZI ÉVA

1. rész	(A misszió története – előzmények) „ <i>Akkor ismét látni fogjátok, hogy különbség van az igaz és a bűnös között...</i> ” (Mal 3,18)
2. rész	(Ébredés Mapumulóban – A Kwasizabantu misszió indulása, terjedése Afrikában) „ <i>Én ültettem, Apollós öntözte, de a növekedést az Isten adta.</i> ” (1Kor 3,6)
3. rész	(A misszió eléri Európát) „ <i>Menjetek el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet...</i> ” (Mt 28,19)
4. rész	(A misszió hétköznapi élete) „ <i>Hat napon át dolgozz...</i> ” (2Móz 34,21)
5. rész	(Generációk ünnepe egy vasárnapi istentiszteleten) „ <i>Tartsd meg a nyugalom napját, és szenteld meg azt...</i> ” (5Móz 5,12)
6. rész	(Különleges szolgálatok: rádiómisszió, AIDS-kórház) „ <i>...amikor megtették ezeket akár csak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tették meg.</i> ” (Mt 25,40)
7. rész	(Konferenciák és evangélizációk) „ <i>Megalkotta a nagy égitesteket, mert örökké tart szeretete...</i> ” (Zsolt 136,7)
8. rész	(Új missziói telep születése a Tugela völgyében) „ <i>Mert ő szabadított meg minket, és ő hívott el szent hívással...</i> ” (2Tim 1,9)

HIRDETÉSEK

Életutak tanúságtétele – előadás-sorozat Zuglóban

Az Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Budapest-Zuglói Evangélikus Egyházközség által rendezett tavaszi előadás-sorozat címe: *Életutak tanúságtétele*.

A következő alkalom április 9-én, csütörtökön 17 órakor kezdődik az egyházközség gyülekezeti termében (Budapest XIV. ker., Lőcsei u. 32.). Előadás: *Ittész István* ny. lelkész. Áhítat: *Tóth Orsolya* hatodéves teológus.

Passiójáték mozgássérült fiatalokkal

A Magyarországi Evangélikus Ifjúsági Szövetség (Mevisz) Bárka szakcsoportjának szervezésében *passiójátékot* mutatnak be mozgássérült fiatalok március 31-én 18 órai kezdettel a rákospalotai evangélikus nagytemplomban (Régi Főti út 73.). Siket testvéreknek jeltolmácsot, vak testvéreknek audionarrációs segítséget, kerekés székes testvéreknek akadálymentesített bejutást biztosítunk.

További információk *Ponicsán Erzsébet* lelkésztől kérhetők (tel.: 20/824-4699, e-mail: ponicsanerzsebet@gmail.com).

HÍREK, HIRDETÉSEK

Dr. Béres József és Béres Klára előadása

A Keresztény Értelmiségi Fórum következő alkalmán, március 30-án 18.30-kor a budahegyvidéki evangélikus templomban (Budapest XII. ker., Kék Golyó u. 17.) *Béres az egészséges emberért* címmel *dr. Béres József* és *Béres Klára* tart előadást.

Meghívó könyvbemutatóra

Pálhegyi Ferenc Kalauz a *bibliai lelkigondozáshoz* című könyvének bemutatója április 10-én, 17 órakor kezdődik a Bibliás könyvesboltban (1092 Budapest, Ráday u. 28.).
Ez a kis könyv elsősorban nem szakembereknek készült, hanem mind-azoknak, akik keresztyén gyülekezeteinkben felelősséget éreznek és vál-lalnak hívő testvéreik lelki egészségéért és hitbeli fejlődéséért. Valójában minden újjászületett keresztyénnek szól, mert Isten mindegyik gyerme-ke tartozik azzal, hogy óvja és táplálja a többieket, ébressze az alvókat, bá-torítsa a csüggedőket, *„erősítse azokat, akik halófélben vannak”* (Jel 3,2).

GYÁSZJELENTÉS

Megrendült szívvel, de Isten aka-ratát csendesen elfogadva tu-datjuk, hogy drága szeretettünk, *id. Pőcze István* életének 78. évé-ben visszaadta lelkét a Teremtő-jének. Utolsó földi útjára kísértük 2015. március 7-én a Celldő-mölk-alsósági evangélikus te-metőben. Köszönjük, Urunk, hogy mindeddig szerethettük.
Gyászoló családja

APRÓHIRDETÉS

Templomok, templomtornyok fel-újítása, villámvédelem kiépítése. 29 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (március 29.)

Én alkottam a földet, és én teremtettem rá embert. Ézs 45,12a (1Kor 8,6a; Jn 12,12–19; Fil 2,5–11; Zsolt 69,17–37) Az Isten útjáról letért ember könnyen célt téveszt. Emberi életünk megannyi kudarca tanúskodik az Isten-nélkü-liség állapotáról. Aki érzi, hogy Istenre szüksége van, és ezért Istent keresi, aki szeretne rátalálni, gondoljon arra: Isten, aki ezt a világot megteremtet-te, arra is képes, hogy bennünket is újjáteremtsen, nekünk is új életet adjon. Az ő hatalma az a teremtő hatalom, amellyel a tőle elfordult embert is meg-keresi, bűneit megbocsátja, és országába hazaviszi.

Hétfő (március 30.)

Áldott az Úr, Izrael Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét. Lk 1,68 (5Móz 26,15a; Róm 5,6–11; Mt 26,69–75) A közénk eljövő, életünket fel-vállaló, értünk halált is megízlelő Úr nem csupán a karácsonyi kisgyerme-ket jelenti számunkra. Ő az – a názareti Jézus –, aki nagyhét elején felnőtt emberként a világ minden terhét vállára véve kopogtat szívünk ajtaján. Alá-zattal és nem pompával, határozottan, mégis odaadó szelídséggel érkezik Je-ruzsálembe. A világ sóvárogva várja a megváltást, a bűnök terhétől való sza-badulást. Nagyhét eseményei mégis mindenki számára tragédiát és fájdal-mat tartogatnak.

Kedd (március 31.)

Ne vegyetek részt a sötétség haszontalan cselekedeteiben, hanem inkább le-pezdtek le ezeket. De mindaz, amit a világosság leleplez, nyilvánvalóvá lesz. Ef 5,11.13 (Ézs 29,15; Jób 38,1–11;42,1–6; Mt 27,1–14) A Golgota kereszthézh vezető út a célt tévesztett ember hibái és vétkei által kikövezett út. A kisebb és nagyobb kövek jelzik, hogy életünket átjárják a haszontalan cselekedetek, a célzott vagy véletlen bűnök, amelyek mindig kérdésessé teszik azt, hogyan állhat meg az ember Isten előtt. Nagypéntekre készülve különösen is fáj ez az állapot. Olyan jó lenne megtisztulni, olyan jó lenne újra a világosságban járni és békességre lelni!

Szerda (április 1.)

Magasztaljátok Istenünket, az Urat, boruljatok le lába zsámolya előtt, mert szent ő! Zsolt 99,5 (Jel 19,1b; Ézs 26,20–21; Mt 27,15–30) A nagyheti elcsen-desedés során a bűnös ember szíve is lassan kezd megbékélni. Lassan kiraj-zolódik Isten helye az életünkben, kirajzolódik a kapcsolatunk vele, és elkez-di a szívünket átjárni az embermentő Isten iránti hálaadás. Talán lassan meg-születik a szívünkben az Isten-dicséret és a magasztalás is. Isten hatalma és szentsége gyógyító és vigasztaló erővé válik életünkben.

Csütörtök (április 2.)

Jőjjetek, mert már minden készen van. Lk 14,17b (Ézs 40,1; Jn 13,1–15/34–35;/ 1Kor 11,23–26; Mt 27,31–44) Közeleg a megváltás pillanata. A felkészülés-hez, az útra induláshoz szükséges táplálék az asztalon vár, a vacsora elké-zsült. Az Úr, a Gazda meghívókat osztogat, és tékozló szeretettel vár min-denkit asztalához. Tudja, hogy erre a közösségre mindenkinek szüksége van. Annak is, aki adni készül – akár még az életét is –, és annak is, aki kapni fog, mert életet, békességet, bűnbocsánatot kap.

Péntek (április 3.)

Akik elmentek mellette, a fejüket csóválva káromolták, és ezt mondták: Te, aki lerombolod a templomot, és három nap alatt felépíted, mentsd meg ma-gadat, ha Isten Fia vagy, és szállj le a keresztről! Mt 27,39–40 (1Móz 24,56; Jn 19,16b–30; 2Kor 5,14b–18/19–21; Mt 27,45–56) A felfoghatatlan, az ért-hetetlen, a minden emberi tapasztalatot felülmúló perc elérkezett. Isten Fia önmagát, az életét adja azokért, akikhez eljött, akik rászorulnak a meg-váltásra, bűneik bocsánatára, a megújuló élet lehetőségére. És mindezek ellenére a világ kétkedve, bizalmatlanul és hitetlenül fogadja még a keresz-tényét is. Adja Isten minden nagypénteket átélő és átgondoló embernek, hogy Jézus Krisztusra élete megváltójaként és reménysége elhozójaként tekinthessen!

Szombat (április 4.)

Maga az Atya szeret titeket, mivel ti szerettek engem, és hiszitek, hogy én az Istentől jöttem. Én az Atyától jöttem, és eljöttem a világba, de most elhagyom a világot, és az Atyához megyek. Jn 16,27–28 (5Móz 14,2; Zsid 9,24–28; Mt 27,57–66) Nagyhét és húsvét ünnepének találkozásában nagyszombat nap-ja az elcsendesedés, a gyász és a várakozás ideje. Ez a nap a mélyre szállás-ból a felemelkedés ideje, a formálódás és a kibontakozás napja. Nagyszom-bat a hit napja. Hiszed-e mindazt, ami eljövendő, ami kibontakozóban van, ami étellel tölthet meg? Hiszed-e, hogy nagypéntek és nagyszombat után a hajnal egészen új reménységet hoz?

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES

HIRDETÉS

Nagypénteki koncert Békásmegyeren

Április 3-án, nagypénteken 18 órakor *G. B. Pergolesi Stabat Mater*e hang-zik el a békásmegyeri evangélikus templomban (1038 Budapest, Me-ző u. 12.). Közreműködik *Szabóki Tünde* (szoprán), *Rajk Judit* (alt) és *Pétery Dóra* (orgona).

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 29-étől április 5-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
7.35 / Duna Tv <i>Baptista ifjúsági műsor</i> 7.55 / Duna Tv <i>Református magazin</i> 9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i> 9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Metodista istentisztelet Pécsről</i> 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i> 17.46 / Bartók rádió <i>Virágvasárnapi koncert közvetítése Londonból, a Szent Pál-templomból</i> 19.25 / Duna Tv <i>Kossuthkifli, 6/3. (magyar tévéfilmsorozat)</i>	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i> 10.20 / Duna World <i>Szabadság tér '89 (történelmi magazinműsor)</i> 15.15 / Duna World <i>Virágvasárnapi evangélikus istentisztelet (ismétlés)</i> 16.15 / M1 <i>Kék bolygó (környezet- és klímavédelmi magazin)</i> 18.05 / M2 <i>Mekk Elek, az ezermester (magyar bábfilmsorozat)</i> 20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész 20.59 / Bartók rádió <i>A Stuttgarti kamarakórus hangversenye</i> 23.30 / M2 <i>Életművész – Scherer Péter</i>	10.30 / Duna Tv <i>Család-barát (délelőtti magazinműsor)</i> 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az őriszigeti evangélikus templomból</i> 14.20 / M3 <i>Másfél millió lépés Magyarországon (ismeretterjesztő sorozat)</i> A Balaton-felvidéken 15.20 / Duna World <i>Református magazin</i> 16.00 / Duna World <i>Baptista ifjúsági műsor</i> 17.05 / Duna World <i>Mesélő cégtáblák (ismeretterjesztő sorozat)</i> Fürdők a félhold alatt 19.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (credoradio.hu)	11.25 / Pax Tv <i>A házasság hete (előadás)</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bíztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórája 13.44 / Bartók rádió <i>A Weiner–Szász kamaraszimfonikusok Bach-hangversenye</i> 14.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Kantáták (credoradio.hu)</i> 18.30 / Duna World <i>Száműzött magyar irodalom</i> Dsidá Jenő 22.40 / Duna Tv <i>Aranyfűszék (kulturális magazin)</i> 23.25 / M2 <i>Ég, föld, férfi, nő</i> Erdély
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i> 15.30 / Duna World <i>A Biblia a magyar költészetben</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermet Verdi és Rossini: Stabat Mater</i> 23.11 / Kossuth rádió <i>Arcvonalások</i> Kopeczky Lajos riporter, építész és orgonista 23.15 / Duna World <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 23.35 / M2 <i>Akik túl fiatalon mentek el (német dokumentumfilm-sorozat)</i> 23.35 / Duna Tv <i>Hortobágy (magyar játékfilm, 1936) (84’)</i> 1.05 / Duna Tv <i>A szerelem határa (angol játékfilm, 2008) (106’)</i>	10.00 / Duna Tv <i>Nagypénteki református istentisztelet</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Pusztavámról</i> 12.05 / Bartók rádió <i>Válogatás az Eurorádió és a Bartók rádió virágvasárnapi körkapcsolásából</i> 14.05 / Kossuth rádió <i>Arcvonalások</i> Hortobágyi Cirill pannonhalmi perjel 16.15 / Duna World <i>Keresztfához megyek...</i> 19.35 / Bartók rádió <i>Bach: Máté-passió</i> 19.55 / Duna World <i>Haydn: A Megváltó hét szava a keresztfán</i> 22.35 / Duna Tv <i>A passió (amerikai film, 2004) (121’)</i> 23.35 / Duna World <i>Talentum – Petrás Mária</i>	6.20 / Duna World <i>Húsvét titka</i> 16.05 / Duna Tv <i>A világörökség kincsei</i> A Szent Péter-székesegyház és Vatikánváros 17.35 / Duna World <i>Balassagyarmat kincsei</i> A Szentháromság-templom 17.57 / Bartók rádió <i>Dobozy Borbála csembalózik</i> 19.00 / Bartók rádió <i>Wagner: Parsifal</i> 19.25 / Duna Tv <i>A világ legszebb története (amerikai film, 1965) (184’)</i> 21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Sótér István: Júdás 22.40 / Duna Tv <i>MűpArt classic</i> Bach: Máté-passió 1.40 / Duna Tv <i>Srác a biciklivel (belga–francia–olasz filmdráma, 2011) (87’)</i>	8.00 / Civil Rádió (Budapest) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i> 9.00 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> 9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Berlinből</i> 10.30 / Duna Tv <i>Evangélikus magazin</i> 14.00 / Pax Tv <i>Zenés húsvéti istentisztelet a Vox Nova baptista férfikórossal</i> 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i> 20.50 / Duna Tv <i>Kossuthkifli, 6/4. (magyar tévéfilmsorozat)</i>

Evangelikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • EvÉlet on-line: www.evangelikuselet.hu. • Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • Szerkesztőség: 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): Balla Mária (maria.balla@lutheran.hu).
Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).
Olvasószerkesztő: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Korrektor: Fedor Sára (sara.fedor@lutheran.hu).
Tervezőszerkesztő: Szabó Dávid Károly (david.szabo@lutheran.hu). Munkatárs: Walkó Ádám (adam.walko@lutheran.hu).
Rovatvezetők: dr. Ecsedi Suzsza – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veg helyi@lutheran.hu), Tamásy Tamás – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). Szerkesztőbizottság: Adámi Mária, Balicza Máté, B. Walkó György, dr. Fabiny Tamás, Kende K. Péter, Kiss Miklós, Kiss Tamás, Orosz Gábor Viktor, Pröhle Gergely, Radosné Lengyel Anna, T. Pintér Károly.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229.
Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: Nagy Zoltán. Árúsítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

